

Leto 1941 ne obeta svetu nič dobrega

KRVAVI KONFLIKT DOBIVA ČEZDALJE VEČJI ZAMAH. — KLANJE IN MUČENJE NA TREH KONTINENTIH. — MOČNI PRITISKI OSIŠČA NA JUGOSLAVIJO. — VEČANJE BEDE

V leto 1941 stopamo brez gotovosti, kako se bodo razvijali dogodki v Evropi in drugje. Vojna med Nemčijo in Anglijo je v stadiju, v katerem nič ne izgleda, da bo mogel Hitler zmagati v Londonu, niti ne, da se bo Angliji posrečilo premagati tretji rajh. Prizadevata pa si druga drugi ogromni

nenadali s sovražno propagando in s spopadi ob meji. Trdijo, da je to zblizanje med njima Hitlerjeva zasluga. Nemčija bi namreč rajše, da se Japonska zaplete v vojno z Zed. državami in Anglijo, v Rusiji pa želi mirnega razvoja, ker dobiva surovine od nje.

Taktika Moskve je, da se vojni izogne če le mogoče, najsi bo v Evropi in v Aziji, ob enem pa situacijo izrabiti sebi v korist.

To se ji je doslej posrečilo. Toda Japonski ne župa in nabraž tuji Nemčiji ne. Hitler skuša Stalina uveriti, da naj sklene z Japonsko nenapadalni pakt in ji da koncesije. Kako daleč se med njima pogajanja za sporazum, ni znano. Ve se le, da se Rusija na vojno z Japonsko ve ne pripravlja kot se je pred dobrim letom.

Vztrajanje Kitajske

Sovjetska Unija je nakaj časa Kitajski zelo pomagala, seveda le z blagom in s propagando. Neko poročilo iz Šangaja pravi, da je pomoč kitajski republiki ukinila zadnje jesen popolnoma. Ako je to res, tedaj je sporazum med Moskvjo in Tokio res blizu. Če se ga sklene, bo to nov Hitlerjev diplomatski triumf.

Kitajska je v vojni z Japonsko že od julija 1937. Izgubila je velik del zemlje, a japonski armadi prizadeva še veliko truda in stroškov. Zalagajo jo z materialom Zed. države in Anglija. Prej je dobivala municijo tudi od Francije skozi Indokino. Od kar pa je Francija poražena, so prišle v to njeno azijsko posest japonske čete in Kitajski je od tedaj podpora s te strani ukinjena. Največ materiala dobiva sedaj skozi angleško kolonijo Burmo.

Ciang Kaišek ne miali odnehati

Vzlic mnogim porazom pa Ciang Kaišek trdi, da Kitajska ne bo odnehala nego se borila dokler bo kaj japonskih vojakov na njeni zemlji. A situacija zanj ni ugodna, če so poročila, da se takozvana kitajska komunistična armada punta, resnična. S tem bi lojalna kitajska armada prišla med dva ognja.

Miru v Aziji ne bo tudi če se Kaišek poda, ker Kitajci ne bodo hoteli biti podjarmljeni. Tudi mora v azijskih vodah priti prej ali slej spopad med angleškimi, ameriškimi in japonskimi interesi.

(Nadaljevanje na 5. strani.)

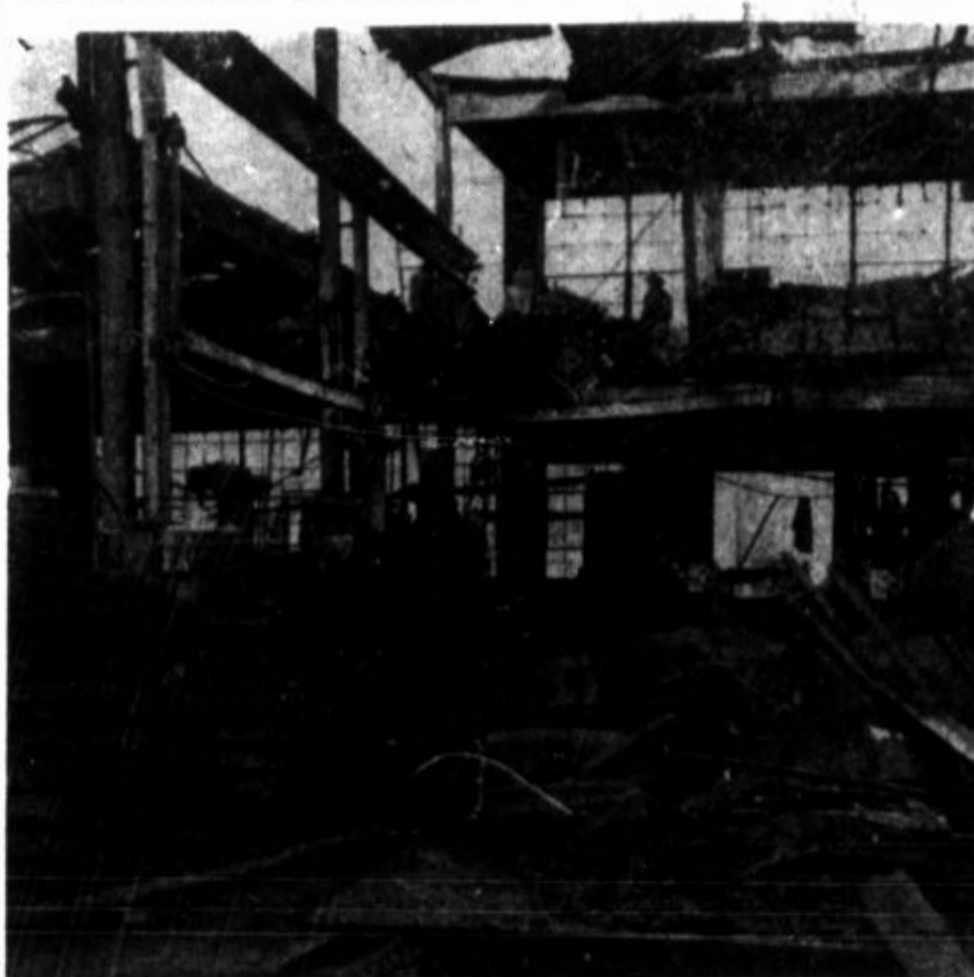
Vprašanje Azije

Za trajen mir je treba volje in razpoloženja zanj tudi v japonski vladi. A Japonska svetu nič ne skriva, da kar se Evrope tiče, je pripravljena pomagati Hitlerju, v Aziji pa zahteva absolutno pravico delati edino po svoji volji ne glede na interese drugih dežel.

Anglija in Zed. države se ji upirajo. Situacija je takšna, da lahko pride do vojne.

Dolgo je izgledalo, da se spoprimeta Rusija in Japonska, a eta že pred lanskim poletjem

SABOTAŽNA DEJANJA, ALI LE NEPREVIDNOST?



Na gornji sliki je del tovarne Condenser Service and Engineering kompanije v Hobokenu, N. J. Učel jo je požar. Sumijo, da je bil razmeten na enoma, ker je imela velika municijska naročila od ameriške in od angleške vlade. Ogenj ji je napravil samo na strojih nad milijon dolarjev škode.

PRESOJANJA DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Papež Pij je v svoji božični pridigi dejal, da so pogoji za rajen mir odprava sovratva, tezačnosti, dalje odprava navela, da moč je pravica, in pa ztrebljenje brezobzirnega egoizma. Govoril je tudi o gospodarski neenakosti, kar tudi potrebuje odprave. Apeliral je na kristjane vseh ver, da te pogoje čim prej uresničijo in s tem ustvarijo temelj za trajen, pravičen mir. V Berlinu so odgovorili, da to ni "kristjanska vojna", nego politična. In pa da na papeževe besede prav malo dajo.

Delavske unije si prizadevajo uveljaviti načelo, da morajo družbe, ki so prejele za stotine milijonov dolarjev vladnih naročil, spoštovati vse zakone, ki so bili sprejeti v prid delavstva in kolektivnega pogajanja. Velika vladna naročila je dobil tudi Henry Ford, ki pa z unijami noče imeti opravka. Sidney Hillman, ki je član vladnega obrambnega odbora, je protestiral pri mornarici in v vojnem oddelku zvezne vlade, ki pa mu ni ugodil. To je zmaga za Forda. Dočim so druge aktivne družbe unijo CIO večinoma priznale, pa Fordu dosedaj še ni mogla do živga.

Gloria Vanderbilt, stara 17 let, je dobila "povišanje". Sodisce je določilo, da bo skozi prihodnja tri leta prejela plačilo, ki jo je podedovala iz zapuščine, ki jo je podedovala, po \$25,750 na leto. Njena mati prejema \$21,000 na leto in njena sestra mati pa \$3,000. Dedščina, ki jo ima Gloria, je cenjena na \$4,280,394. Dohodki od te imovine so leta 1940 znašali nad 137 tisoč dolarjev. To je bilo v njeni vojni s Kitajsko zbitih na tla 1,670 kitajskih letal, japonskih pa samo 153.

S kom je Rusija? Ameriški dovinarji v Evropi, ki poročajo o koncentriranju nemške armade v Rumuniji, ugibajo, da pride na pomlad spopad med njo in Rusijo. Toda v Berlinu pravijo, da so odnosi med Nemčijo in Rusijo čezdalje boljše, dogovorjeni in tudi trgovina med njima se veča. Videti je, da so v Berlinu v pravem. Vsaj navidezno tako izgleda. A kaj se godi med njima za kulisami, ne povedo ne v Berlinu, ne v Moskvi. Nedvomno se nemški in ruski interesi na Balkanu in v Mali Aziji križajo, pa ni verjetno, da ne pride med njimi nikoli do sporoka.

Rudarji v Angliji so dobili za božično darilo zvišanje mezde. A še bolj kakor mezde se viša draginja. Dacat jaje na primer stane v Angliji nad 80 centov. V Chicagu so najboljši po 35c dacat.

Italijansko poveljstvo pravi, da so znašale izgube italijanske armade v prvih šestih mesecih vojne 18,824 mož. Izmed teh je bilo 4,531 ubitih, ostali pa so ranjeni ali pogrešani. V teh številkah niso vključene izgube italijanske armade v Egiptu in v Albaniji, ki jih je utrpela med eca decembra. Povečilo priznava, da je izgubila italijanska bojna mornarica 27 ladij. Angleži trdijo, da so jih jih potopili 35.

Švica je baje edina dežela v Evropi, ki ima blagostanje, da si manj kot pred vojno. Toda če bo še kaj časa trajala, bo pomanjkanje potrebščin tudi v nji občutno.

Japonska vlada pravi, da je bilo v njeni vojni s Kitajsko zbitih na tla 1,670 kitajskih letal, japonskih pa samo 153.

(Nadaljevanje na 4. strani.)

PREDSEDNIK ROOSEVELT ZA VEČ POMOČI ANGLIJI

Ford se ponaša, da je boljši za delavce kot druge družbe

V Fordovih tovarnah v Michiganu se unija avtnih delavcev že dolgo prizadeva priboriti priznanje.

Prošlo nedeljo je imela Fordova družba v vseh velikih ameriških dnevnikih oglaševanje, kar jo stane visoko vsoto. V njemu naštevajo, da so delavci pri nji boljše plačani kot pri drugih avtnih kompanijah, da imajo boljše delovne razmere in da se skrbijo za njihovo varnost kot v nobenem drugem velikem obratu toliko. Dalje, da ne odslavlja starih delavcev in da uposljuje tudi slepce.

Ne da se tajiti, da je marsikaj tega tudi res. A še bolj res je, da bi bile razmere za njegove delavce lahko še boljše. To je vzrok, čemu njen tolikšen strah pred unijo in njen boj proti nji.

Zbor Svoboda za SND

Detroit, Mich. — Pevski zbor Svoboda se pripravlja na prireditve, ki bo v soboto 18. januarja v SND. Prebitek je namenjen v korist novega domovega kurivnega sistema.

ANTON PREŠEREN

Zadnjo soboto smo imeli v Cicero pogreb. Antona Prešerna smo spremili na poslednji poti.

Bil je član prostozidarske lože, svoječasno pa tudi član S. N. P. J. in kluba št. 1 JSZ. Anton Prešeren, ki je bil eden izmed prvih graditeljev Proletarca, je storil v dobi, ko je delal, za naš pokret kolikor je zmogel.

V jeseni leta 1905, so sklenili, kakšno ime se naj da listu, ki so ga sklenili ustanoviti. Anton Prešeren je predlagal, da naj mu bo naslov "Proletarec". Zmagal je. Delal je zanj par let, nato se umaknil vsled nesporazumov, ki so nastali med njim in onimi, s katerimi je pričel orati ledino.

Ob rakvi pokojnega Antona Prešerna je bil tudi venec "Proletarca".

Pogreb je bil izvršen iz Hrejševega zavoda na 25. in 52. cesti (Cicero) na Woodlawn pokopališče.

Pokojnik zapušča soprogo Berto, ki je veliko delala z njim, ter sina in hčer.

Vsem trem in drugim njegovim sorodnikom naše iskreno sočutje.

(Daljši članek o pokojnem Antonu Prešernu je na drugem mestu v tej številki.)

"AKO NEMCIJA ZMAGA, BODO ZED. DRŽAVE NEPRESTANO V VOJNI NEVARNOSTI", JE DEJAL V RADIU. ZA ENOTNOST AMERIŠKEGA LJUDSTVA V VNANJI POLITIKI, KI JE ZOPER ZVEZO TOTALITARNIH SIL

Prošlo nedeljo zvečer je predsednik Roosevelt določno izjavil, da svoje vnanje politike ne bo spremenil. Je proti fašistični trozvezi Nemčije, Japonske in Italije ter za večjo in širšo izdatnejšo pomoč Angliji, da bo zmagala v vojni. Okrog 500 radio postaj v Zed. državah je oddajalo njegov govor, talje v Kanadi, v Angliji in v Južni Ameriki. V Nemčiji so ga poslušali le diplomati tujih držav ter nekateri člani nemške vlade. Nemškemu ljudstvu pa radio govorov in programov iz drugih držav ni dovoljeno poslušati. Enaka zapoved je veljavna v Italiji in v deželah, ki jih je okupirala Hitlerjeva armada.

Rooseveltove glavne izjave so v izžerpku sledeče:

1. Še nikdar ni bila ameriška civilizacija v večji nevarnosti kakor sedaj. Dne 27. septembra 1940 so sklenile zvezo proti nji tri mogočne države: dve v Evropi in ena v Aziji.

2. Nacijski glavarji odkrito priznavajo, da je njihov namen ne samo dominirati življenje in miselnost v njihovi deželi, nego zaslužiti vso Evropo in potem uporabljati njena sredstva za dominiranje ostalega sveta.

3. Nekateri ljudje v tej deželi menijo, da se nas vojna v Evropi in Aziji prav nič ne tiče. A za nas je nepregledna važnost, da ustvaritelji vojne v Evropi in v Aziji ne dobe kontrole nad oceani, po katerih je pot na to hemisfero (poluoblo).

4. Dosedaj je to pot varovala za nas na Atlantiku angleška mornarica in pa Pacifiku naša, ne da bi obstojala med nami in Anglijo kakšna pogodba v ta namen. Skupnost idej in interesov je nas vodila.

5. Ako Velika Britanija propade, pride Evropa, Afrika, Azija, Avstralija in široka mor-

ja pod kontrolo osi. To bi mu omogočilo ogromno oboroženo silo na suhem in na morju, ki bi jo lahko obrnilo proti tej poluobli. Ljudstvo severne in Južne Amerike bi živelo v zavesti, da je puška nanj trajno obrnjena, bodisi ekonomska kot militaristična.

6. Vzlic temu je v tej deželi nekaj ljudi, ki omenjenega



PREDSEDNIK ROOSEVELT

zla nočejo videti ne slišati, če tudi dobro vedo, da obstoja.

7. Nekateri dežele so imele z Nemčijo svečano sklenjene nenapadne pakte, drugim je častno zagotovila, da jih ne bo nikdar napadla. A dejstvo je, da so bile napadene, okupirane in vržene v moderno obliko zaslužjenja.

8. Naciji so že neštokrat proklamirali, da so vsi drugi narodi in plemena inferiorni, vsled tega so dolžni sprejemati njihove ukaze.

9. Ogromna bogastva te poluoble vzbujajo poželjenje osvojevalnih sil, kajti bila bi največji plen, ki ga je mogoče ugrabiti kjerkoli na svetu.

10. Njihovi tajni zaupniki se v tej in v sosednih deželah

(Nadaljevanje na 2. strani.)

PROLETAREC V 36. LETU

S to številko stopa Proletarec v 36. leto svojega obstoja. Kampanjo za pridobivanje novih naročnikov, ki smo si jo zamislili lani — k jubileju njegove 35-letnice, se ni vršila. Opustili smo jo, ker bi v danih okoliščinah — največ zaradi polemike o reorganiziranju JSZ ter vsled splošnega zanimanja za predsedniške volitve, ne bila uspešna.

Nadejamo se, da se nam jo posreči organizirati letos, kajti Proletarec potrebuje novih naročnikov in delavci pa Proletarca.

Ustanovljen je bil za delavce, njim je služil od svoje prve številke naprej in bo njihov glasnik v bodoče.

Vsem, ki so v minulem letu agitirali zanj, ali prispevali v njegov tiskovni sklad, iskrena hvala. Uverjeni smo, da bodo v agitaciji za Proletarca nadaljevali tudi letos.

Apeliramo tudi na druge čitatele, da sodelujejo pri tem delu. Marsikdo bi tega ali onega lahko pridobil za naročnika, če bi le poskusil. Ali pa ob priložnosti povabil družbo, naj prispeva v tiskovni sklad. Tako bomo s skupnimi močmi lahko storili za list zelo veliko, dočim je za malo skupino zastopnikov in drugih agitatorjev to naporna naloga. To rei zavzemimo se, da naj bo to tudi za Proletarca "srečno Novo leto".

Do pet milijonov nedržavljanov se registriralo

Dne 26. decembra je potekel rok za registriranje nedržavljanov. Okrog pet milijonov se jih je javilo. Dali so podatke o svojem življenju, svojih aktivnostih (prejanih in sedanjih), o pokolenju, o načinu priselitve v to deželo, o svojem prepričanju itd. Vrh tega so oddali odstisk prstov.

To je bila prva registracija te vrste. S takim zakonom so skušali prodreti v kongresu že dostikrat prej, a ni nobenkrat dobil zadosti opore. Lani pa je bil sprejet pod vplivom vojnih

razmer. Gre se proti petokoloncem, za izsleditev prevratnežev, ki so za strmoglavljenje ameriške vlade, za izsleditev tajnih agentov italijanske, nemške in sovjetske vlade in ob enem pa, da vlada dožene, koliko je nedržavljanov, kdo so in iz katere dežele.

V glavnem je bila ta registracija statistične vrednosti. Zločincev, špijnov, petokoloncev in sabotažnikov se z njo ni izsledilo, ker tega prostovoljno nihče ne pove. Med nedržavljanji je malo nevarnih tipov.

Večinoma so to ljudje, ki se niso pobirgali za državljanstvo vsled malomarnosti in nevednosti, mnogo pa je tudi takih, ki so imeli opravka v času prohibicije z oblastmi vsled nepostavnega prodajanja in kuhanja alkoholnih pijač, pa jim je bilo to pri iskanju državljanstva ovira.

Največ nedržavljanov je v mestih kot so New York, Chicago, Pittsburgh, Cleveland in v drugih z velikim odstotkom tujerodcev. V Chicagu se jih je registriralo nad četrt milijona. Zgane naseljenike avtoritete so prvotno domnevale, da je v Chicagu le kakih 180,000 nedržavljanov.

Velika večina teh se je vsled neprijetnega izpraševanja pri registriranju priglasila za državljanstvo. V par letih se bo torej število "tujcev" jako znižalo. Lani na primer je bilo naturaliziranih v čikaškem okraju nad 31,000 ali več kot katerikoli leto poprej. Med njimi je bilo 1,700 Jugoslovancev. Na prvem mestu so Poljaki, na drugem Nemci in Italijani na tretjem.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE.

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec
Asst. Editor and Asst. Business Manager.....Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave.

CHICAGO, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864.

Z ITALIJANSKE FRONTE V LIBIJI



Italijanski armadi v Libiji se slabo godi. Pravzaprav je doživela v mesecu decembra katastrofo, ki utegne postati usodna za bodočnost Italije celo bolj kakor pa Mussolinijeva vojna s Grčijo. Na gornji sliki so ostanki "italijanske mehanizirane" armade, ki si jih ogleduje angleški vojak.

PISMO IZ CLEVELANDA

Piše IVAN JONTEZ

Uprizoritev Moškričeve socijalne štiridejanke "Rdeče rože", s katero je Cankarjeva ustanova 22. decembra praznovala 22. obletnico smrti Ivana Cankarja, je bila prav uspešna bodisi z gmotnega ali moralnega vidika. Igra je bila dobro podana, vtis na občinstvo je bil močan in poset zelo zadovoljiv, zlasti če pomislimo, kako neizprosna smrt neprestano seka nove vrzeli v vrste najbolj zvestih obiskovalcev naših odrskih prireditev.

Glavne vloge so bile v naših najboljših diletantskih rokah, kar je bila sreča, kajti povprečni igralci bi z njo doživeli dolgočasno polomijo. Igralci so: Vatro Grill delavskega zaupnika Jerića, Ana Grill njegovo ženo Cilko, Florence Yeray-Slaby njeno sestro Ivanka, Milan Medvešek Ivankinega zaročenca Majcna, Josephine Kovač delavko Maro, Louis Kafferle ravnatelja Goldschmida, (samo en nastop), John Steblaj podravnatelja Filderja in Fr. Cesen predelavca Dularja; ostali igralci so bili Frances Godnjavec, John Zaic st., Andy Božić, Tony Drenik, Frank Petrich, Joe Godec, Louis Zorok, Louis Elovor in John Cech. Glavni igralci so igro rešili in ostali so jim pri tem bolj ali manj posrečeno pomagali; opovedal je samo Cech, ki je bil prav toliko podoben orožniku kot moja rajnika stara mati. Vatro in Ana Grill, Jerajeva, Medvešek, Kovačeva, Steblaj in Cesen so igrali tako spretno in prepričevalno, da je igra nudila užitek tudi tistim posetnikom, ki so imeli kritično oko za hibe in pomanjkljivosti Moškričevega dela.

Teh hibi je mnogo. Predvsem je stvar preveč razvlečena. Režiser Steblaj jo je sicer precej skrajšal, toda premalo. Zadnji dve dejanji bi se morali strniti. Stvar bi bilo treba korenito obžagati in opiliti. V tem pogledu bi bil režiser lahko bolj radikal.

Tudi vsi karakterji se avtorju niso posrečili. Najžalostnejši je nedvomno oni delavke in Filderjeve zavrnene ljubice Mare. Kako klavirna osebnost je to, kako ponižujoča za delovno žensko! Vse, kar ji gre po glavi, je "šramota" zaradi nezakonskega otroka, ki ga nosi pod srcem, pa "ljubezen" do cinčnega razvratelja; in niti iz ene njene besedice ne zveni človeški ponos, ki celo v najžalostnejših človeških nižinah nikdar povsem ne zaspi! In vendar je imel avtor tako lepo priložnost, ustvariti tip delavske žene, ki bi se neizbrisno vtisnil v spomin in vzbujal spoštovanje in inspiracijo; namesto da je napravil iz nje revo, ki brez vsakega ponosa lazi za človekom, ki ni vreden, da bi postala ženska storila en samcat korak zaradi njega in obupuje nad "unklenim življenjem" — ko ji pod sreem brsti novo živ-

ljenje! —, bi moral zbuditi v nji človeški ponos in ji položiti na jezik besede kot: "Zal mi je, da si moral ti vsejati seme novega življenja, ki klije v meni, prav tako žal kakor me vesele, da sem te spoznala v vsi goloti, dokler me ne veže nate nič drugega kot spomin na lažnive obljube in živalsko slo! Poslušaj me, ničvrednej! Od tega trenutka dalje bi te ne marala več, pa če bi se po kolenih plazil za menoj! In prav tako bi ti nikdar ne dovolila, dotakniti se mojega otroka, ker bi se bala, da bi ga tvoj dotik smrtno okužil! O, saj vem, življenje delavke-matere je trnjevo, toda jaz se ga ne bojim, saj se bom mučila le zato, da bom svojega otroka vzgojila v človeka, ki bo vreden tega imena, v borca, ki bo posvetil svoje življenje iztrebljenju take golazni kot si ti! In če te bova na svoji poti kdaj srečala, mu bom zabičila, ljubeče pa ostro: 'Otrok moj, glej, da ne boš nikdar v najmanjšem postal podoben ljudem, kakršni je on, kajti to so izvržki, strupeni tvorci na telesu prerajajočega se človeštva! Tako bom vzgojila svojega otroka — da, svojega, kajti otrok bo čisto moj in samo moj...' Taka operacija bi napravila iz Mare sijajen ženski tip in zelo dvignila vzgojno vrednost celotnega dela, ki mrgoli še drugih hibi, ki zgolovno pripovedujejo, da je bila snov za avtorja pretežka. Dober dramatik bi iz "Rdečih rož" lahko ustvaril mogočno dramsko delo. Taka, kakršna je stvar sedaj, pa zahteva nadpovprečne igralske moči, da jo rešijo pred klavnim neuspehom. Cankarjeva ustanova je imela v tem pogledu veliko srečo.

Urednik "Nove Dobe" je mnenja, da bi ljudje ne smeli pisati ali govoriti o zadevah, ki se jih neposredno ne tičejo, na primer o zadevah organizacij, katerih člani niso, kakor n. pr. jaz nisem član njegove jednote ali zveze. Toda prijatelj Terbovec se moti. Vsak javni delavec ima pravico in dolžnost, "vtikati svoj nos" v vse zadeve, ki se tičejo, posredno ali neposredno, naše javnosti. Potrebno je le, da je kritika poštna in stvarna. Sicer pa prijatelj Terbovec s svojo opazko k mojim kritičnim opombam k spremembi imena JSKJ v ABZ omejuje svoj lastni delokrog in če bi se držal svojega, lastnega nasveta in pisal pod naslovom "Vsak po svoje" samo o zadevah JSKJ ali ABZ, bi bil prav kmalu ob vso svojo priljubljenost pri čitateljih "Nove Dobe" ...

"V Ameriki živimo. Sem smo prišli prostovoljno. Nihče nas ni klical in nihče sili, da pridemo. In ako nam Amerika ni po volji, lahko zapokamo svoj kovčeg in gremo, kamor nas sr-

ce vleče. Amerika nam ne bo branila in tudi jokala ne bo za nami." — Leo Zakrajšek v "Zarji".

Pisec gornjih vrstic je nedvomno mislil, da je zapisal veliko modrost. Pa se je urezal, kati v resnici niso niti točne. Bili so časi, ko so ameriški industrialci pošiljali trope agentov v Evropo, da so privabili sem tamošnje kmete in delavce, katerih mišice in možgani so potem pomagali ustvariti v Ameriko to, kar je danes. Brez imigrantov bi vsega tega ne bilo. Kdor se tega zaveda, ne bo tako podcenjeval pomena priseljencev za Ameriko in pisal o njih kot bi bili nekakšni nebodijhtreba pritepenci, kakor je storil g. Zakrajšek, temveč bo z menoj vred priznal:

"Da, v Ameriki živimo. Sem smo prišli, ker smo slutili v nji ne le obljubo znošnejše materialne eksistence, temveč tudi svobode, demokracije. In potem smo se potrudili, da po svojih močeh doprinesemo k splošnemu napredku svoje nove domovine. To pa v Ameriki ne pomeni samo pravice, temveč tudi dolžnost, spregovoriti besedo o pomanjkljivostih, ki niso bile še odpravljene in svetovati, kako bi se najlažje odpravile. Kdor jo zanemarija, je mlačen Amerikanec."

Struna, na katero je zabrenkal Leo Zakrajšek, zveni zelo sumljivo in za moja ušesa prav nič demokratično ...

Čitateljem "Proletarca" poklanjam za Novo leto darilo v obliki vesele vesti, da bodo imeli nekaj tednov ali mesecev mir pred menoj in mojimi "pismi". Vzrok je enostavno, da se mi je nabralo na pisalni mizi toliko nujnega dela, da mi ne kaže drugega. Kar mislite si, da me je Abraham poklical v svoje naročje. Preden me boste popolnoma pozabili, se bom že spet oglašil. Na svidenje!

Izgube Jugoslavije v trgovski mornarici.

Jugoslavija ima malo trgovskih ladij, a še tistih, ki jih ima, so ji v sedanjih vojni že precej potopili. Večinoma so njeni parniki majhni, ker za svoj promet ne potrebuje velikih. V sedanjih vojni jih je izgubila v skupni teži do okrog 30 tisoč ton, med njimi ladjo "Carica Milica" (6390 ton), ki je naletela na mino dne 18. novembra 1939 ob angleški obali in se potopila, ladjo "Slava" (6390 ton), ki je dne 17. marca naletela na mino blizu angleške obale; ladjo "Labud" (5384 ton), ki je trčila ob mino na potu iz Afrike v Liverpool; ladjo "Rad" (4210 ton), ki je bila torpedirana v začetku septembra ob zapadni obali Afrike; ladjo "Vido" (3700 ton), ki se je potopila v začetku oktobra na potu iz Carigrada v Brailo, vsled eksplozije mine; ladjo "Orao" (5135 ton), ki je bila torpedirana dne 16. oktobra v bližini Gibraltarja.

Skupno je bilo potopljenih 27.487 ton ladij, ki so imele 45.300 ton nosilnosti. Tako je plačala svoj delež vojni na morju, četudi ni udeležena v nji, tudi Jugoslavija.

Tole mi ne gre v glavo?



Ker smo vsi proti vojnam, tudi Hitler, čemu jih imamo in dopuščamo?

Predsednik Roosevelt za več pomoči angliji

(Nadaljevanje s 1. strani.)

trudijo znesti med ljudstvo plemenaka, verska in razredna sovraštva v ščuvanju enih zoper druge. Pomaga jim pri tem tudi mnogo ameriških državljani. Ne dolžim jih, da to vrše namenoma, ali da so tudi oni v službi tujih vlad. A dolžim jih, da počno natančno to, kar diktatorji od njih žele, da delajo v Zedinjenih državah. Nekateri tudi predlagajo, da naj postanemo prijatelji, ali celo "partnerji" osiše. (Op. Nedvomno je imel predsednik pri tem v mislih posebno Chas. Lindbergha, ki je v radio govoru argumentiral, da naj se Zed. države s Hitlerjem pobotajo ter sodelujejo z Nemčijo.)

11. Italijansko ljudstvo, ki je bilo primorano na udeležbo z nacijo, je prišlo v položaj, v katerem tudi oho lahko pade v njihov smrtni objem.

12. Nekateri v tej deželi mi predlagajo, da naj poizvem, pod kakšnimi pogoji bi bila Nemčija pripravljena skleniti mir. To bi bilo nesmiselno, ker vem, da je mir s tolovaji nemogoč. Tak diktiran mir bi ne bil prav nič mir, nego le premirje, v katerem bi vzcvetelo ogromno oboroževanje in najbolj uničujoča ekonomska vojna v zgodovini. In v tem kontestu bi bila Amerika edina, ki bi se mogla osiše izdatno upirati.

13. Zgodovina zadnjih par let prča, da streljanje, verige, in koncentracijski tabori niso nikakršna začasna sredstva, ampak oltarji moderne diktature. Ona lahko še tako trdi, da gradi "nov red" na svetu, toda kar ima v mislih, je obnovev najstarejše in najslabše tiranije.

14. Angleško ljudstvo s svojimi zavezniki je aktivno v vojni proti tej nečastni zvezi. Od izida te borbe je veliko odvisno, da-li nam bo mogoče "držati se izven vojne".

15. Ljudstva v Evropi, ki branijo svojo svobodo, nas ne vprašajo, naj se borimo zanje, pač pa žele letala, tanke, orožje in tovorne parnike, da si s temi sredstvi omogočijo zmago. Nujno je, da jim s temi potrebščinami čimbolj pomagamo.

16. Noben član zvezne vlade nima namena poslati ameriško armado na tuja bojišča. Tega tudi nihče ne zahteva. Kdor dokazuje, da je namen zvezne vlade poslati našo armado v Evropo, trdi nameno-ma neresnico.

17. Politika zvezne vlade je držati vojno proč od naše dežele. V ta namen je potrebno Angliji in drugim, ki se bore v naših vrstah, materialno pomagati kolikor največ mogoče. S tem nismo nič bolj nene-tralni kot je Rusija, švedska in druge tiste dežele, ki zalaga-jo Nemčijo vsak dan z žele-om, oljem in drugimi potrebščinami.

18. Nikogar ne vprašam braniti tako demokracijo, ki ne bi bila zaeno pripravljena braniti vsakega v deželi pred pomanjkanjem.

19. Kot je vlada pripravljena protektirati delavce, tako ima dežela pravico pričakovati, da ti delavci, ki ravnaajo s stroji, vrše v polni meri svojo odgovornost v pripravah za narodno obrambo.

20. Delavec poseduje enako človeško dostojanstvo in je upravičen do iste gotovosti v svoji poziciji, kakor inženir, ravnatelj ali lastnik.

21. Zedinjene države morajo postati ogromen arzenal demokracije.

22. Moje mnenje je, da osiše ne bo zmagoval v tej vojni. To sklepam na podlagi zadnjih in najboljših informacij.

H koncu je pozval vse ljudstvo v sodelovanje za program administracije, kakor ga je znova in še bolj določno razvil v tem govoru.

Neposredno je svetoval tudi Irski, da naj pomaga Angliji, namesto da je nevtralna. Dejal je, da če bo Anglija poražena, Nemčija tudi Irski ne bo pustila svobode nego jo vzela v svoj "nov red".

Tistih kritikov, ki so absolutno za izolacijo, proti podpiranju Anglije, ali za pobotanje s Hitlerjem, Roosevelt tudi s tem govorom ni dobil na svojo stran.

V novem kongresu, ki se snide prve dni januarja, bodo zaradi politike zvezne vlade silno ostri boji, kakor so v časopisju, na shodih in v govorih po radiu. Kajti, kot smo omenili v prejšnji številki, imajo naciji in totalitarne sile sploh v Zed. državah in v Centralni ter Južni Ameriki veliko prijateljev.

Drugi, ki so v opoziciji, pa so proti vladni politiki, ker se boje, da bo deželo zavedla v vojno ne da bi imela kaj korist od tega, pač pa se sama spravi v nevarnost, da postane fašistična.

Vendar pa ima Roosevelt za svojo politiko vzlic zelo močni opoziciji na svoji strani veliko večino prebivalstva.

Roosevelt in begunci

Predsednik Roosevelt je s svojim govorom 29. decembra razveselil ne le vso Anglijo, nego tudi socialiste-begunce, kolikor jih je imelo priliko ga poslušati. Kajti dasi ta vojna ni za socialističen pokret, je vendar gotovo, da le ako zmaga Anglija popolnoma, se begunci spet lahko vrnejo in socialistično gibanje postane zopet svobodno.

Španija prepovedala "nezadovoljnost"

Glasno izražanje nezadovoljnosti z razmerami, ali pa magari samo jezno mrmranje proti nji, je v Španiji kaznjivo. Dne 29. dec. sta bila dva kršilca te prepovedi obsojena vsak na \$180 globe. Ampak tisti, ki so nezadovoljni, nimajo tolikšnih vsot, pa morajo v zapor, da jo odslužijo. Avtoritete so skozi časopise objavile, da bodo s takimi ljudmi v bodoče še strožje postopale.

Sovjetska Unija v 24. letu

Sovjetska Unija, ki je nastala v boljševiški revoluciji leta 1917, je sedaj v 24. letu.

Ob njeni zadnji obletnici meseca novembra minulo leto je govoril njen predsednik Kalinin sledeče:

"Trinadajseto leto sovjetske oblasti je bilo leto pomembnih uspehov ustvarjanja tako v pogledu nadaljnje notranje izpolnitve SSSR, kakor tudi glede zunanje politike. Vrednost industrijske proizvodnje v letu 1940 znaša 13.6 milijard, kar pomeni v primeri s preteklim letom napredovanje za 11 odstotkov. — Vsa industrija je napredovala. Zetev je dvigniti industrijo in poljedelstvo še višje. Zato je bil uveden osemurnik, namesto šest in sedem urnika, izdani ukrepi proti samovoljni zapustitvi dela in o ustvarjanju rezervnih delovnih sil.

Vojna s Finsko je zahtevala od SSSR precej naporov, ker teren in klimatične prilike niso dopuščale, da bi bila sovj-

ska vojska izkoristila vse tehnične pridobitve s katerimi razpolaga. Kljub temu je bila Finska po treh mesecih prisiljena podpisati mir. Mnogi tisoči sovjetskih vojakov so bili odlikovani za hrabrost. SSSR je med letom priključila Litvo, Estonsko in Letonsko, od Rumunije pa si je vzela Besarabijo in del Bukovine, ki jo je Rumunija po svetovni vojni vzela SSSR, dasi je bila Rusija zaveznica Rumunije. Skupno je SSSR pridobila 23 milijonov prebivalcev.

Sreča je, ako je mogoče ostati izven vojne sedaj, ko se ves svet vojskuje. Ne more pa vojna tako velikega obsega ostati brez vpliva na nevtralne države. Da pa SSSR vsled vojne ni trpela, je pripisati Stalinu, ki edini vodi vso vrhovno upravo našega gospodarstva, naše zunanje politike in vojske. On vodi in nastavlja ljudi. Prva naloga je, da se okrepi obrambna sila države, v ta namen in za gospodarski napredek mora sleherni zastaviti vse svoje sile." — (Iz "D. P.")

Kriza mednarodnega delavstva

Mednarodno socialistično gibanje je lani doživelo težke udarce. Evropo je poplaval Hitlerjeva armada. In kamor ta seže, tam je konec svobodnega delavskega gibanja, konec civilnih svobodščin in konec svobode sploh.

V Franciji, v Belgiji, na Nizozemskem, Danskem in Norvežkem je padla po socialističnem gibanju nacijska pest v drugi polovici minulega leta. Na Češkem je bilo zatrito leto poprej. V Italiji in v Nemčiji je bilo uničeno s postankom fašizma.

Švica in Švedska sta edini deželi na evropskem kontinentu, v katerima je socialistično gibanje vsaj še deloma svobodno. Kajti premagovati se mora v interesu miru, da ne izzazove Hitlerjeve in Mussolinijeve jeze do skrajnosti. Ne Švica, ne Švedska, se ne bi mogli dosti upirati njuni invaziji. Pa se vsled tega vladi obeh dežel trudi, da se ne dogodi v njunih mejah ničesar, kar bi dalo fašističnim silam pretezo za vpad.

Do lani je bila socialistična stranka na Finskem ena najvzornejših na svetu. Po vojni med Finsko in Rusijo so prevzele oblast spet konservativni elementi, socialisti pa so se morali na ljubo Moskvi umakniti z odgovornih mest.

V Jugoslaviji se socialistično gibanje vzdržuje okrog svojih glasil. V Sloveniji je njegovo ognjišče list "Delavska Politika" in v Srbiji "Radničke Novine". Socialistična stranka kot taka ni dovoljena, a socialistični listi še smejo izhajati. Ne pa pisati svobodno. Vzlic temu zmagujejo sodrugi vse ovire toliko, da drže baklo marksizma pokonci in upajo na boljše čase.

Urad socialistične internacionale, ki je bil do lanskega pletja v Bruslju, je zapuščen. Nekaj dokumentov so spravili pravočasno v London, ostali arhiv pa so zaplenili naciji. Friedrich Adler, ki je bil do lani tajnik internacionale, je dobil zavetišče v Zedinjenih državah. Mnogi drugi njeni voditelji so v zaporih, ali pa v koncentracijskih taborih. Med njimi je tudi bivši francoski premier Leon Blum.

Socialistična stranka v Zedinjenih državah je iz zadnjega volilnega boja zelo slabo šla. V mednarodnem delavskem gibanju je vsled svoje šibkosti brez vpliva.

Edina mogočna delavska stranka na oni strani Atlantika, ki je še svobodna, je angleška. V vojni proti Nemčiji pomaga kolikor največ more, kajti če bo Anglija poražena, bo to ob enem tudi konec njenega delavskega gibanja. Ako zmaga, bo dobilo delavstvo priložnost za pot v svobodo tudi v ostali Evropi.

Mednarodno delavsko gibanje bo obnovljeno. Ako hilerizem ne pade, bo moralo delovati v podjarmljenih deželah podtalno. V nasprotnem slučaju pa bo mahoma raslo. Njegova zgodovinska naloga je bila in ostane, da zgradi nov red, družbo vzajemnosti in svobode. Le to bo resnični socializem.

"Imperialistična Anglija"

Nekateri ameriški takozvani radikalc pišejo na vso moč proti vojni. To je pravilno, kajti noben delavec, sploh nihče, ki mu je za človeštvo, nima vzroka, da bi se navduševal za klanje.

Ampak med ameriški radikalc jih je mnogo, ki uganjajo v svoji propagandi proti vojni dvojno mero. Kar oni hočejo je, da se Angliji niti materialno ne pomaga, četudi vedo, da mora Anglija, če ne bo dobivala potrebnih iz Amerike, pasti in s tem bo Hitlerjev triumf popoln.

"Anglija je imperialistična, je monarhija, ima kapitalizem, lorde, je sebična, zatira Indijo" itd. Vse to je res. A res je tudi, da bi tisti, ki jo napadajo, ako jim bi bilo ukazano, da se morajo izseliti bodisi v Nemčijo ali pa v Anglijo, ali rajše pod Churchillja kakor pod Hitlerja.

Razlika je torej vendarle in če moremo v tem oziru kaj pomagati ne da bi se nam bilo treba zaplesti v vojno, tedaj ni nič več kot prav da pomagamo.

Raketirji v unijah

V nekaterih mestih trebijo raketirje iz unij sodišča. Za delavstvo bi bilo veliko boljše, ako bi to nalogo samó vršilo. Sploh bi raketirjev v unijah niti ne bilo ne, če bi bilo članstvo dovolj unijsko zavedno in se brigalo za svojo organizacijo.

Tako pa se v mnogih velika večina ne udeležuje niti volitev, se manj pa se zanima za seje.

V odbijanju raketirjev iz unij bi lahko tudi eksekutiva AFL storila več kot stori. Oziroma ni storila nič, ker se do svoje letošnje konvencije sploh pečala ni s tem vprašanjem.

Kaj je patriotizem?

Delavci, ki stavkajo, so "nepatriotični". Gospodarji, ki jih izkoriščajo, provocirajo s špijoni in z odrekanjem pravice do organizacije, pa še smatrajo za najzvestejše stebre amerikanizma.

IZ VUKOVE ZAPUŠČINE

ZGODBA IZ TISOČ
IN ENE NOČI

Tiste dni nekoč, ko je vladal Perzijo in sosednje dežele šah Amu-Amu, kar pomeni "Dobra duša", se je zgodilo, da ga je vsled raznih skrbi napadala brezsonca. In tedaj je besnel in razsajal. Njegova žena, kraljica Šeherezada pa je bila umna ženska, izredne lepote in ko je videla šaha Amu-Amu, kako trpi, mu je rekla:

"Amu-Amu, šah Perzije in moj gospod. Da te ne bo mučila brezsonca in da bodo tvoji živci pokojni, ti bom pripovedovala zanimive zgodbe in pravljice, ki so, čeprav se ne gode, vendar kakor bi se go-dile.

Sah Amu-Amu, po našem "Dobra duša", je prislunil in rekel:

"Pripoveduj, žena moja, lepa Šeherezada! Poslušal bom!" "Zgodba, ki jo bom zdaj pripovedovala," je rekla kraljica, lepa Šeherezada, "je iz pravih dežel in čebel in iz njihovega življenja. Ime ji je:

"Prvenstvena pravica".

"Kaj pomeni to, 'prvenstvena pravica'?" je vprašal šah Amu-Amu, ki je toliko kakor "Dobra duša".

"To je odredba postav, ki govori, da imajo priznani državljani-čebele za svoje velike zasluge za državo, torej za čebelni ulj, prednostno pravico pred drugimi, dobiti to ali ono ugodnost. Le poslušaj, šah Amu-Amu!"

In Šeherezada, kraljica, je pripovedovala:

"Tiste dni je prenehal boj med rojem čebel cvetličnomoednim in hojkomednim. Roj čebel hojkomedni je bil napadalec. A roj čebel cvetličnomoedni je v hudi bitki zmagonosno porazil napadalec. Bilo je, kakor je tudi med ljudmi, ko se vojskujejo. Mnogo mrtvih čebel je obležalo na bojišču pred uljem. Mnogo čebel je šlo mrtve in tiho plakalo za izgubljenimi. Ranjene so pa negovalile, pohabljenetolažili in jim dajali mesto izgubljenih udov umetne, da so se vsaj nekoliko lahko gregibali in si služili vsakdanji kruh.

Po tej vojni se je delo nadaljevalo v ulju, kakor je bila navada. Kar je vojna poškodovala, se je popravljalo, na novo ustvarjalo, mladina je doraščala in pridno nabirala med, cvetni prah in druge dišave, potrebne za gospodarstvo ulja. Delala je satorje, lepo, umetniško izklesano v šesterokotnikih, da je bila milina pogledati. Dobri inženirji so bili v svojem ustvarjanju. Pohabljenici iz tiste bitke so se pa tudi že nekoliko privadili na svoje umetne ude, ki so jim pravili berglje. Dela sicer, kakor zdrave in čile čebele, niso mogli vršiti, in je radi tega bilo njih življenje še posebno naporno in težko. Mnogokrat jih je tlačilo pomanjkanje. Prosili so državo — ulj, da naj pomaga. Saj so dali svoje ude in zdrave na oltar domovine, na oltar svojega čebelnega ulja in naj se jim to prizna in pomaga.

Pa so se zbrale veljavne čebele okrog svoje kraljice-mati in se poavetovale, kako pomagati invalidom-čebelam. "Mnogo dati ne moremo, ker imamo sami malo, ali nekaj treba ukreniti. Ta in drugi privilegij mora pomagati invalidom-čebelam, da bo lažje."

Pa se je oglašil nek veljak in rekel:

"V šolah, kjer se vzgaja naša mladina v ljubezni za domovino-ulj, imamo prostore, v katerih se prodajajo razne življenjske potrebščine, kakor med, cvetlični prah, vosek itd. Pravimo jim bufeti. Oskrbovalci teh bufetov naj bi v prvi vrsti bili invalidi-čebele. Ker lažje bo tak invalid-čebela oskrboval bufet in s tem zaslužil vsakdanji med, kakor če bi moral hoditi in letati po med, ko je pa pohabljen. Kajti tudi ljudje," je poudaril veljak, "dajo svojim vojnim invalidom ugodnosti."

In vsi so soglasili, kajti človek je bil spoštovana žuželka in določili, da imajo bufete dobiti v oskrbo čebele-invalidi. Razglasilo se je po vsej državi-ulju in se sprejelo kakor postava.

Država-ulj je živela svoje življenje. Čele trume čebel so prinašale med, nabirale cvetni prah, delale vosek, strojile palace-satorje in vse kar je bilo potrebno v gospodinjstvu in gospodarstvu ulja-države. Od jutra do večera je šumel ulj veselo in delavno. Čebele-invalidi pa so opravliali lažja dela, posebno so oskrbovali bufete šol, kjer se je vzgajala mladina.

Dnevi so tekli. — Od dneva tiste bitke je preteklo že mnogo dni in tednov. Čebele-invalidi so se redčili, kajti smrt jih je poljubljala in reševala trpljenja.

Zgodilo pa se je, da so se k tistim šolam, v tiste bufete, začeli vsiljevati zdravi trojci, iskajoči zasluga, da bi ne trebalo težko delati, kar ni prijetno.

"Kaj," so trojci govorili med seboj, "kaj bodo ti ostanki iz tiste bitke oskrbovali tiste šolske bufete? To lahko tudi mi, trojci, ki nam ni do nabiranja medu, delamo z dobičkom."

Eden izmed trocev pa je pripomnil: "Če bi ne bilo tistega razglašene-postave, ki določa, da imajo ti ostanki iz tiste bitke, čebele-invalidi, prvenstveno pravico do oskrbovanja šolskih bufetov, bi bilo lahko. Tako pa ne vem, če se bo dalo?"

"Saj ni treba kršiti te postav," je rekel neki drugi troc. "Znati treba, pa se vse doseže in postava ne krši."

"Kako", so vprašali ostali trojci.

"Licitacija šolskih bufetov se naj upelje. Naj se licitirajo. Kdor da več, tistega bo bufet. No, če čebela-invalid da več, kakor čebela-neinvalid, naj ima bufet. Če pa ne da več in čebela-neinvalid ali troc ponudi več, po vseh pravicah dobi on, neinvalid bufet. Gospodarstvo ulja s tem še pridobi. Postava se pa ne krši."

In ta pameten načrt je bil z dopadanjem sprejet.

In v jeseni 84. po Zoroastrovem štetju je izšel usodepolni pravilnik za oddajo šolskih bufetov. A že prej so troji vsiljevali po šolah neke vrste voščeni med, ki se je imenoval kerub. Ukusna reč je bila in dijaki so ga radi kupovali. In eden izmed trocev je prosil šolsko vodstvo za dovoljenje, da bi prodajal kerub. Ali šolsko vodstvo mu je prošnjo odbilo. Reklo je: "Po postavi in po pravici smejo prodajati v šoli kerub samo oskrbovalci bufetov in to so čebele-invalidi."

Ali troji so šli na višjo instanco čebelnih šol in ta je dovolila, da so prodajali kerub. Kajti višja instanca na določbe

postave ne gleda tako točno.

Začela se je konkurenca. Čebele-invalidi so bili potisnjeni v ozadje, dohodki za vsakdanji med so postajali še bolj pičili. In začelo je po ulju šumeti od nezadovoljstva.

In čebele so slišale tisto šumenje, se ustavljale in apraševale:

"Kaj je našim čebelam-invalidom? Kaj je, da so nezadovoljni in da hodijo potlačeni in zaskrbljeni?"

"Bufeti naših šol se oddajajo tudi zdravim čebelam in celo trotom, čebele-invalidi pa se zapostavljajo," je bil odgovor bolj poučenih.

"To ni mogoče," so se začudile čebele. "Postava se ne sme kršiti!"

"Paragraf se da obrniti, kakor je kdo bolj spreten. Pa se je tudi tukaj obrnil v škodo čebel-invalidov. Licitirajo se bufeti, in licitirajo lahko tudi čebele-neinvalidi in trotje. Pa ni čuda, če se tako čebele-invalidi izpodirajo. Pravijo, da se tako gospodarstvo celega ulja bolje utrjuje in veča."

Stresale so čebele s svojimi prozornimi peruti in brneli. Zbrale so se v roj in rekle:

"Naj slišimo, kako se je zgodilo, da ste čebele-invalidi zapostavljeni in da vam jemljejo oskrbnosti bufetov v naših šolah. Naj slišimo, kako se obrača paragraf postav, ki vam določa prvenstvo v oskrbovanju bufetov?"

(Konec prihodnjič.)

"Big Tony" je ponosen
vsled mnogih stvari

Oakland, Calif. — Dragi upravnik Proletarca Chas. Pogorelec. Vem, da si v praznikih še bolj zaposlen kot po navadi in zdi se mi, da čimvečjo butaro pisem dobiš od pismošoš, bolj si zadovoljen. Torej naj bo še eno več. Gotovo se držiš kaj na smeh, ko si prejemal sedaj zgolj voščila, namesto naročnine, ampak take so naše navade, kadar so prazniki.

Poslavljam se od starega leta. Precejkrat sem že to storil. Pred 37. leti sem se pripravljaj na dolgo pot v Ameriko. Ponosen sem, da ni ostalo samo pri pripravi nego se tudi resnično odpeljal in prišel sem. Dalje sem ponosen, ker sem po desetih letih svojega bivanja tu postal ameriški državljani; in pa zato, ker sem delal v premo-govniku v Kansasu 16 let brez težke nezdge; zato, ker sem se leta 1922 z družino (sedem oseb) preselil v Kalifornijo; zato, ker smo prešli v prejšnji sezoni (leta 1939) 150 božičnih kartic; zato, ker nisva verjela, da ni "božja štrafanga", ko naju je bolezen pred letom vrgla v bolnišnico posteljo, čeprav je izgledalo, da ne bova mogla več z nje; zato, ker sva okrevala in spet opravljava vsak svojo službo; zato, ker imam v kleti dobro kapljico, s katero vsakemu rad postrežem; zato, ker se mi ni bilo treba registrirati za tuja, kajti bilo bi me sram, če bi po 37 letih ne bil še državljani; tudi sem ponosen, ker rajše čitam dobre knjige kot pa mašne bukvice, in ker čitam z užitkom liste, kot sta Proletarac in Prosveta; ponosen sem na svoje štiri sinove in na hčerko. Sinovi so se registrirali za draft, če jih bo Uncle Sam potreboval. Upošleni so vsi, kar me veseli, in tudi to, da so vsi člani SNPJ. In zelo me veseli, ker imamo veliko prijateljev. In pa, ker znam igrati na koncertino in da sem rad med veselimi ljudmi. Veseli me tudi, da sem v mestni službi, v kateri prejemam po 130 "copakov" na mesec. Enega izmed teh pošiljam tu v podporo Proletarcu.

Upam, da se tudi ti veseliš marsičesa. Srečno in veselo Novo leto tebi in drugim.

Anton Tomšič.

LISTNICA
UREDNIŠTVA

Dopisi, ki smo jih prejeli zadnji ponedeljek, pridejo na vrsto v prihodnji številki. Enako par zaostalih zapisnikov.

Letočni Ameriški družinski koledar nam bo kmalu pošel. Kdor se bo požuril z naročilom, ga še dobi.

AVTOMOBILI V PLAMENIH



V Baltimoru, Md., se je dogodil v predelu, v katerem so velike avtne trgovine, požar, v katerem je bilo uničenih 300 avtomobilov. Ogenj, ki je imel podlago največ v gasolinu, je žvilgal 150 čevljev visoko.

ANTON PREŠEREN IN SPOMINI O
NJEGOVEM DELU ZA NAŠ POKRET

(Anton Prešeren je bil eden izmed glavnih ustanoviteljev Proletarca. Vred nespornost z drugimi pa se je kmalu umaknil. Umrl je 26. decembra 1940. Notica o tem je na 1. strani, sledeče pa je ponatis iz Majskega Glasila leta 1935 iz intervjuja, ki ga je imel s pokojnim Prešernom F. Z.)

Anton Prešeren je v prvem in drugem letniku Proletarca zelo pogosto zastopan z naznani, apeli, s kritikami in polemičnimi noticami. Prejemal je naročnino in plačeval račune. V upravnem in v drugih odborih, v katerih je bil, je nastopal poleg J. Zavertnika najbolj energično. Včasih je bil celo bolj nepopustljiv kakor on.

Ko sem ga v intervjuju dne 24. februarja 1935 vprašal, kako si predstavlja danes svoje delo iz nekdanjih let, je kratkoma odvrnil, da je bil postane in obstoje Proletarca njegova zasluga. Kajti nihče drugi ni razumel ničesar o gospodarstvu, skoro nihče izmed njih ni imel sredstev, da bi bil mogel izdatno pomagati, pa je naravno, da bi bil list ne samo propadel, ampak bi niti izhajati ne pričel, ako bi njega ne bilo. Tako mi je ocenil Anton Prešeren, daljni sorodnik pesnika Franceta Prešerna, svoje delo pri Proletarcu.

Tudi o požrtvovalnosti tistih, ki so bili pri Proletarcu, je dvomil. Večinoma so bili to brezposelni delavci, je dejal on. Tudi Jože Zavertnik in Frank Petrich. In ko je prišel zraven Molek, prav tako. Seveda so delali za Proletarca, a jim je plačeval kolikor je mogel; Prešeren je celo trdil, da je toliko, kot je bilo njihovo delo vredno.

Dejstvo seveda je, da tudi ako bi bili vsi dohodki Proletarca v prvih letih izdani za plače, ne bi bilo veliko. Ampak kar jih je bilo, so šli za tisk in prav malo za uredniške in upravniške plače. V tem oziru so bili torej njegovi očitki povsem neupravičeni.

Prešernova izvajanja o gospodarstvu pri naših začetnih ustanovah so bila pravilna, toda kaj se naj sploh pričakuje od ljudi, ki so hoteli delati za dobro stvar, niso pa še imeli potrebnihkušenj! Ko je Proletarac dobil stalnega upravni-ka, so ga skušali privabiti v uspešno delo s provizijami. Dobili naročnin in oglasov, iztirjaj jih, pa dobiš plačo. Od novih naročnin 30 odstotkov, od novih oglasov 10 in od iztirjanih 5 odstotkov in par dolarjev stalne plače. Upravnik, s katerim so najprvo poskusili na ta način, ni uspel, deloma radi ne-skušnosti in vrhgate je bil zelo bolehen. Nekaj sprejetega denarja ni odračunal, vsled česar so to dolgo ponavljali na se-jah in ga tirjali. Dotičnik je umrl v Clevelandu za tuberkulozo.

Čemu si pustil po tolikem delu Proletarca in klub," sem vprašal Prešerna.

"Predvsem mi niso ugajali ljudje, ki so hoteli komandirati v klubu in pri Proletarcu. Smatral sem jih nesposobnim, kajti daj si bili spretni v govorjenju in še bolj v prerenanju med seboj, niso znali uspešno voditi niti zabav, katerih smo nekaj priredili. Moj namen je bil, da

jih organiziram za delo na gos-podarski podlagi. Kajti kje naj bi dobili sredstva za finan-ciranje lista? Ljudje v klubu — večinoma brezposelni — jih ne bi mogli dati. Nekaj izjem je bilo, a malo. Izmed začetnih delavcev se mi je Frank Petrič še najmanj dopadel. Govoril je veliko in tudi pisal ter vpletal v svoje članke toliko tujk, da jih je celo v besednjaku iskal."

"Kaj pa tvoje mnenje o dru-žinah Zavertnik, Peče, Grilec itd., ki so v prvih letih po izpo-vedih raznih naših pionirjev pajčve delale za Proletarca?"

"No, delali so, pač, ampak govorili še več. Če povem, da ni nihče izmed nas o vodstvu in



ANTON PREŠEREN
tajnik-blagajnik prvega
Proletarčevega odbora

upravljanju časopisa skoro ni-česar razumel, in da je bilo ve-liko sanjarskega govorjenja, je naravno, da smo imeli mnogo več dela, kot pa ako bi bili več razumeli o časniskarskem poslu. Pri malem mesečniku pač ni moglo biti dela za cele družine in v agitaciji tudi ni bilo uspe-hov. Jože Zavertnik je sicer imel izkušnje v pisanju za časopise že iz starega kraja, ne pa v upravnih zadevah."

"Ali si se po odstopu iz kluba res pridružil demokratski stranki in ustanovil demokratski klub?"

"Po prepričanju sem še so-cialist — menim, da boljši, kot marsikdo, ki pravi, da je in je še v vaših odborih. Zavertnik, Peče in Petrič niso mogli s svo-jim načinom agitacije prodrati med ljudi. Govorili so z njimi ostro in bili v argumentih za socializem preveč direktni. S tem so jih odbijali. Jaz sem po-skusil z demokratskim klubom, da jih na ta način po zvijaji približam našim idejam."

"Ampak tega ti sodrugi niso verjeli," sem mu segel v be-sedo.

"V Ciceru smo imeli sociali-stični klub še v medvojni do-bi," je nadaljeval v odgovor. "Priznam, da med vojno ni vz-držal in od tedaj nisem več član soc. stranke. Ampak soci-alist sem še zmerom."

Dejal mi je, da je kupil ob-ustanovitvi Proletarčeve delni-ske družbe tri delnice in jih tu-di plačal, dočim mnogi, ki so jih vzeli, tega niso storili. Pri reorganizaciji družbe jih Prešeren ni vrnil, ravno tako ne Ivan Grilec, pa sta pozneje, po reorganizaciji namreč, smatra-la, da sta bila varana, četudi so bili vsi delničarji o načrtu za reorganizacijo obveščeni z re-

gistriranimi pismi in pozvani, da naj delnice vrnejo in dobe vsoto zanje.

Kmalu po prelomu s sodrugi v klubu št. 1 in pri Proletarcu se je pokojni Anton Prešeren umaknil iz slovenske javnosti. Član ni bil nobene slovenske jednote ali zveze. Po poklicu je bil kamnosek, večak v polaga-nju marmorja in je vodil že mnogo del v tej stroki pri grad-nji železniških postaj, cerkva in drugih velikih stavb v raznih mestih. Obenem se je pečal z zemljišnimi kupčijami. Tisti, ki poznajo njegove gospodar-ske razmere, menijo, da so nje-gova posestva do krize dosegla že vrednost okrog dve sto tisoč dolarjev. Kriza je seveda te številke zelo spremenila. V Ci-ceru je poleg drugega lastoval veliko stanovanjsko hišo, ki jo je sam zgradil. S tega ga je nad \$100.000.

Argumentiral je rad vzlic boleznim, ki ga je dolgo mučila. Umrl je v starosti 67 let. V Ameriko je prišel leta 1901.

Doma je bil iz Vrbe na Go-renskem, iz kraja, ki ga je proslavil njegov daljni sorod-nik, pesnik France Prešeren. Ob tej priliki (leta 1935) so sem videli Toneta Prešerna dru-gič. Prvič pred leti sem ga sre-čal slučajno.

Njegova soproga mu je bila dobra družica. Dogodkov pred leti, ko je bil ustanovljen Proletarac, se dobro spominja in mi je pri vsakem vprašanju da-la svoja pojasnila in kritikujo-ča mnenja.

Nasprotstva, ki so one dni na-stala v Proletarčevem krožku, v Antonu Prešernu niso nikoli zamrla. Na slavo 30-letnice Proletarca dne 10. marca 1935 je vseeno prišel. Marsikdo iz-med "oldtimerjev" se je začu-dil — češ, tako nepomirljiv, a vendar je pozabil. Jaz sem bil vesel, da je prišel, ker vem, da je v prvih treh letih storil pri Proletarcu več kot se je priča-kovalo od povprečnega sodru-ga. Morda bi se bil ob tej prili-ki nam spet bolj približal, pravim, morda, toda F. Podlipce-je v dopisu v Proletarcu neka-ko iste dni Prešerna nelaskavo omenil in to je odšlo staro rano.

"Bil sem stran dosedaj in o-stanem," mi je dejal, ko sem ga vprašal za nekatere podatke po telefonu. "Nočem s temi ljudmi in s Proletarcem nika-kega opravka več." Obesil sem slušalo in se spomnil članka Ivana Molka v jubilejni in prvomajski številki Proletarca 1. 1925, v katerem je med drugim sledeči stavek:

"Onih, ki so takrat sprejeli načrt (za ustanovitev Proletar-ca), je danes že malo med na-mi. Nekaj je mrtvih. Drugi so še živi, toda mrtvi za Proletar-ca in socializem. To je tragi-ja, ki pa ni lastna samo nam. Težka je bila pot in še danes ni lahka. Prva leta so bila najtež-ja. Zdajpazda je kdo omagal, stopil na stran in obsedel na kantonu. Vidim jih, ko zrem nazaj, kako sede še danes tam . . . Imeli smo sodruga, na ka-tere bi bil prisegel, da ostanejo

nov nespornost, ta pa je gos-podarskega, pa tudi socialne-ga značaja. Hrvatski ban je v svojem področju določil plače zasebnim nameščencem. Te plače so znatno višje, kot pa so plače zasebnih nameščencev v Srbiji, Vojvodini ali Sloveniji. Hrvatska industrija tarni in pravi, da taka obremenitev znatno podražuje njene režije in slabi njeno konkurenčno sposobnost. Zato se hrvatsko časopisje huduje nad Srbi in Slovenci, zakaj niso tudi tu u-vedli nameščenskih plač, kot jih je določil hrvatski ban. — To hudovanje seveda ne najde dovoljnega odmeva v Srbiji, kjer pravijo, da hrvatskemu banu ni nihče rekel, da bi dolo-čil mezde, kakršne je določil, zlasti pa ni bil upravičen dom-nevati, da bo njegova uredba razširjena na vso državo. — To je samo par primerov, ki nam nazorno kažejo zmedo, ki nastaja v državi sprčo ceplje-nja gospodarstva na avtonom-ne edince, pa tudi škodo, ki nastaja za delavstvo in name-ščence sprčo cepljenja social-ne politike.

Škoda vsled požarov

Požari so lani v Zed. drža-vah napravili precej več škode kot leto poprej, ko je znašala okrog \$300.000.000.

Nezdrava gospodarska politika
avtonomne Hrvatske

Od kar je Hrvatska avtonom-na, oziroma "država v državi", se je lotila svoje gospodarstvo urediti neodvisno od Srbije in ostale Jugoslavije, kar pa ji je prineslo le škodo.

Pod naslovom "škodljiva gos-podarska cepitev" je prinesla Delavska Politika o tem pro-blemu sledečo notico:

Odkar je ustanovljena bano-vina Hrvatska, so nastala gos-podarska trenja, ker so neka-teri na Hrvatskem mnenja, da je treba državo razdeliti v av-tonomne edince ne samo u-pravno in politično, ampak tu-di finančno in gospodarsko. Tako se je n. pr. zgodilo v zad-njih mesecih, da je Hrvatska ustavila dobavo drv Vojvodini, nakar so Vojvodinci odgovorili z ustavitvijo dobave moke in žita na Hrvatsko. Potem so se v Zagrebu spomnili, da ne bo-do več dajali v Slovenijo nobe-nih surovih kož, iz Slovenije je sledil nagel odgovor: Mi pa vam ne bomo več dobavljali us-nja. Hrvati so morali preklicati prepoved izvoza drv in sedaj tudi kož. — Med tem je nastal

zvesti do groba. Pa niso. Maj-hen prepriček, neznatna kapri-ca, pa so šli. Kljub temu so na-redili nekaj dobrega, več ali manj, dokler so delali — in to je neizbrisno. Človek umre, de-lo živi. Časten jim bodi spomin, našim mrtvim, vsem — onim, ki so že pod zemljo, kakor onim, ki so še na zemlji . . ."

Med temi je tudi Anton Prešeren vredni spomina. Kar je v našem pokretu storil, je ostalo. Prav radi tega svojega dela ostane živ v naši mali zgodovini. — F. Z.

Poraz se spremenil
v zmago

Canton, O. — Tu in v okolici nas je približno 50 slovenskih družin. Razkropljene so po vsem okraju.

Tukajšnja industrija, posebno železna, obratuje s polno paro. Zamah ji dajejo vojna naročila. Kajne, kako se ljudje po vsem svetu žurijo v pripra-vah za ubijanje drug drugega! V tukajšnjem časopisju je bilo poročano, da zgradi zve-zna vlada novo tovarno, ki bo stala 16 milijonov dolarjev in uposlevala par tisoč ljudi. Namenjena bo produkciji za na-rodno obrambo.

Girdlerjeva družba, ki se je toliko upirala priznati unijo, je morala delavcem izplačati za-ostale prikradane in počitnice v vsoti \$750.000. Delavci, ki so jo bili deležni, so torej imeli res-vesele praznike. V času stavke so imeli težke čase, toda borba le ni bila izgubljena. Delavci se uveljavljajo in delodajalci ter oblastniki jih ne morejo več ignorirati kakor nekoč.

V zadnji volilni kampanji so tukajšnji magneti agitirali za Willkieja, toda delavci večinoma niso hoteli glasovati po nji-hovih navodilih. Magnati bi ra-di vse delavske postavice uničili ali pa jih obrnili v svoj prid, a unije so na straži in tudi veliko prijateljev imajo v zakonoda-jah.

Zelim vsem vam srečno in veselo Novo leto.

Frances Gerbec.

Vojna draga tudi
za Nemce

Vojni dolg Nemčije je po-slednje mesece ogromno nara-stel. Mnogo dni kar po milijone dolarjev na dan, dasi so znašali državni dolgovi povprečno \$33.000.000 dnevno.

Izguba angleške tonaže

Vlada v Berlinu trdi, da An-glija izgublja v svoji pomorski plovi nad 500.000 ton ladijske teže na mesec, dočim v Londo-nu priznavajo, da jih povpre-čno izgube 62.000 na teden.

Škoda vsled požarov

Požari so lani v Zed. drža-vah napravili precej več škode kot leto poprej, ko je znašala okrog \$300.000.000.

Ameriški družinski
koledar za leto 1941

vsebuje 14 povesti in črtic, osem zgodovin-skih spisov, sedem pesmi, pet potopisov in razprav, obilo informativnega gradiva ter okrog 70 slik. STANE \$1. Naročila sprejema knjigarna PROLETARCA.

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

"La Sentinelle" v Švici, ki je od nacistične propagande silovito napadan, enako "Volksstimme" — oboja sta socialistična — sta sporedno priobčila članek o dogodkih v Evropi z ozirom na vojno, iz katerega je Delavska Politika, ki izhaja v Mariboru, med drugim tole priobčila:

Ce motrimo najnovejšo dogodke, se spomnimo na znani francoski pregovor: "Čim bolj se vse spreminja, tem bolj je eno in isto." Kopica najnovejših dogodkov, a nič resnično novega. Svetovna vojna se poglablja, to je res nekaj novega. Novi pa niso razlogi ter vzroki. "Stara vprašanja" je, kdo bo dalje vzdržal: Bliskovita vojna ali počasna vojna.

Položja smejelega se opazovalca je bil za Sovjete do sedaj notranje in zunanje politično ugoden. ZSSR je brez dvoma dobila koristi od nemško-sovjetskega pakta. Moskva je dobila nekaj skoraj vse ozemlje, ki je pripadalo carski Rusiji. PAKT JE PA OBENEM DOVOLIL NEMCIJU, DA SI JE PODVRGLA SKORO VSE EVROPSKI KONTINENT IN PORAZILA TUDI NEKDANJEGA SOVJETSKEGA ZAVEZNIKA — FRANCJO. (Podpiranje naie.)

Hrvatski Glas v Winnipegu, Kanada, pravi, da "neka se svemoguči Bog smiluje duši dr. Antona Korošca." Kajti bil je slab za Hrvate, pomagal je le Srbom, Slovence pa je držal pod svojo palico in jih ustrahoval. Kar se te trditve tiče, je dr. Korošec Slovence res držal na uzi, toda pod geslom, da jih ima rad.

Dr. Anton Korošec je bil minule dni slavljen v vseh slovenskih katoliških in v napol katoliških listih. A vendar niso mogli v vseh slavospevih dokazati drugega, kakor da je bil voditelj katoliškega dela slovenskega naroda. In le v tej vlogi se je mogel uveljaviti v vladi, ker je njegova politična skupina tvorila ravnotežje med Srbi in Hrvat. Bil je s pomočjo srbske vladne kamarije nad Hrvat. Ko je to nehalo, je dr. Korošec še ostal veljak vsled spomina na prošlost. Mednarodnega slovesa, kakor ga je imel Nikola Pašić, pa si ni mogel pridobiti. Vzlic temu mu gre priznanje, da je bil nekaj in da v oblikovanju Jugoslavije ni brez zaslug.

Trojni sporazum (Nemčije, Italije in Japonske), h kateremu so pridružene tudi razne druge sile (Madžarska, Rumunija itd.) ima namen ugonobiti angleški imperij in zaeno z njim trgovsko veličino Zedinjenih držav. Kamor se one odločijo, tam bo najbrže tudi izid vojne odločen. Gospodarsko so one največja sila. In lahko postanejo to tudi v vojaškem ozir.

ru. Anglija more nadaljevati le s pomočjo Zedinjenih držav, čeprav niso v vojni. In Hitler je lahko zasedel ob ruski meji poleg Poljske sedaj še Rumunijo le s privolitvijo Sovjetske Unije.

Neki dr. Budak propagira preselitev vseh Hrvatov po svetu nazaj na Hrvatsko. Ampak kje bo Hrvatska dobila življenjski prostor? Hitler si ga je za Nemčijo vzel in razlital njim v prid Žide, Poljake ter druge "manjvredne". Toda kam naj se vrnejo izseljeni Hrvati? Teh je v inozemstvu okrog milijon. Onih par sto tisoč, ki so v Zedinjenih državah, je bržkone zelo zadovoljnih, da so v Zedinjenih državah, ker se jim tu nudi še prilično dober "življenjski prostor" in vrh tega se jim ni treba bati Italijanov, ne Nemcev, ne Madžarov. V Zagrebu pa se mora hrvatski voditelj dr. Maček s temi nevarnostmi venomer ukvarjati. Poleg tega pa je noč in dan ogrožen od teroristov Hrvatov, ki pod Pavelčevićem vodstvom delujejo za ustanovitve fašistične Hrvatske pod Hitlerjevo zaščito. Pavelčica financira sicer Mussolini, a njegovim pristajem je bolj všeč priti pod Hitlerja kakor pod italijanskega dučaja.

"Židje so zlo!" To je nacistično geslo. Vsa njihova filozofija sloni na načelu borbe proti njim in pa zoper "komunizem". Boj proti slednjemu so avgusta 1939 opustili, dočim so od tedaj svojo "sveto vojno" zoper Žide še bolj povečali. Tudi v Jugoslaviji je oblast udarila po njih. V Sloveniji se je v mejah cenzorjevih pravil zavzela za "Delavska Politika" s sledečim notico:

"Kaj bi mi (v Jugoslaviji) brez Židov?"

"Slovenec" neprestano priina poročila drugih listov o Židih v Jugoslaviji. Iz teh poročil je razvidno, da je večina industrije pri nas v židovskih rokah, pa tudi trgovina je židovska. "Slovenec" se kar trese pri pomisli na to, kaj bi bilo v nam, da nam niso židje zgradili industrije in trgovine. Kako bi bilo z našo državo, v katero so protizidovski gromovniki "Slovenceva" kova gradili k večjemu kakine nepotrebne stvari, drugače so pa zabavljali, zaniirali s tujim denarjem svoje polomije in živili od židovskih iniseratov.

V Pittsburghu in v nekaterih drugih krajih Zed. držav so listi priobčevali imena onih, ki so podpisali nominacijske petičije komunistične stranke. V Ljubljani pa je iste tedne priobčeval klerikalni "Slovenec" imena slovenskih framasonov.

Po vzgledu fašističnih dežel je namreč jugoslovanska vlada framasonske lože prepovedala in jim zaplenila imovino. Vsa klerikalni in ostali reakcionarni tisk je nato planil po njih. Vzlic temu se je dobil v Sloveniji list, ki se je pognil zanje. Ako bi bil to storil odkrito, bi mu cenzura stvari ne dovolila priobčiti. Toda spreten urednik — socialist kajpada — je čitatelje o svojem stališču poučil z notico, ki je tako nedolžno pisana, da je cenzor ni črtal. A med vrsticami je v nji več povedanega kot v tiskanih besedah. Glasi se:

FRAMASONI. "Slovenec" priobči le listu slovenskih framasonov, kakor smo jo objavil mi. Na naše vprašanje, če ve kaj slabega o njih, molči, dasi ve sicer strašne stvari o prostozidarjih. Kar se nas tiče je res, da mi nikomur ne zamerimo, ako je framason, kakor tudi ne tistim, ki so člani tajnih konstitucijev, tretjeorjeniki, člani "katoliške akcije" itd. Vsa kakor hoče in kakor mu je najbolj prav!

Rojak iz Joliet je nam pravil: "Dasi je naša naselbina velika, ne smete od nje za napredno stvar nikoli kaj prida pričakovati. Ker je niste spreobrili prej, jo boste sedaj, ko smo stari, še toliko manj, mladina pa je celo bolj k cerkvi nagnjena kot pa njeni starši. V družtvih smo, to je res, ampak še ona (družtva), ki pripadajo naprednim organizacijam, smo spremenili zgolj v zavarovalniške klube, ki cerkvenim podvzetjem nič ne škodujejo. Tako je pri nas bilo in bo. Ampak jaz sem z vami. — Torej je v Jolietu vzlic vsemu saj en rojak, ki si upa biti napreden."

Nemčurstvo se je po spodnjem štajerskem in baje tudi v Ljubljani spet jako razpaslo. V D. P. je bila objavljena sledeča notica, kolikor jo je namreč ostalo potem, ko je po nji črtal cenzor:

Odkod nenadoma ta pojav? Nekateri "dame" in "lajšega imajo zadnje čase navado ali morda navdušenje, da na ulicah prav glasno razpravljajo v tujem jeziku — čeprav so vse trde Slovence. Odkod nenadoma ta pojav, ne vemo. Odkod nenadoma ta pojav, ne vemo.

Od stavka "v tujem jeziku" in potem od besede "ne vemo" je vse cenzurirano, da se glasi, kot da pri omenjenem listu res ne vedo, "odkud nenadoma ta pojav?" S tem je ustrezno propagandnemu ministru nacistične Nemčije, ki je nad cenzorji v Jugoslaviji vrhovna oblast, dasi nevidna.

Glavni urad S. P. poroča, da bo deloval za odpravo reakcionarnih volilnih zakonov. To je dobro. Še boljše pa bi bilo, ako se loti graditi svojo stranko. Kajti kadar bo stranka, ji sedanjí volilni zakon ne morejo dosti škodovati. Boriti se samo zato, da bo označena na glasovnici, pa je za delavce predrag luksus.

Presojanje dogodkov doma in po svetu

(Nadaljevanje z 1. strani.)

Običaj je, da v vojno zapletena dežela o sebi nikoli točno ne poroča. Iz gornjih števil je razvidno, da velja to pravilo tudi za Japonsko.

Premier Churchill bi rad pridobil italijansko ljudstvo, kralja in papeža, da bi mu pomagali strmoglaviti Mussolinija. A njegov apel po radiu je dosegel v Italiji malo ljudi. Poslušati govore in programe iz tujih dežel je v Italiji strogo prepovedano.

Dr. Heinrich Grueber, ki je znan v protestantskem svetu v Nemčiji in drugod, je bil pritrzan v koncentracijsko kempo. Pregrešil se je kot Arijec, ker je pomagal bednim Židom.

"Kupičenje" živil in kazni

V Italiji je po 1. januarju določena za one, ki se jih zaloti, da kupijo živila, poleg do sedanjih kazni še smrtna za tiste, ki se posebno pregreše.

"Nasilne metode vodijo sčasoma v jalovost in razpad." — J. Moche.

ZVONKO A. NOVAK:

ČEZ DRN IN STRN

O SOVJETSKI RUSIJI

Prvo leto vsake petletke se ima navadno za preskusno dobo. Načrt za 1938 je določal 15,5% narastka v industrijskih izdelkih in sorazmerno pridobitev v drugih panogah.

Med preteklim desetletjem, ki tvori dobo prvih dveh petletk, je letno pridobivanje sovjetske industrije pokazalo šestkratni narastek in Sovjetska Rusija je v drugi petletki zavzela med evropskimi deželami prvo mesto v industrijskem izdelovanju.

Vsa veleindustrija je sedaj na Ruskem v državnih rokah ali pa jo obratujejo kooperativne organizacije. Državne industrije vključujejo vsa važnejša podjetja ter predstavljajo več kakor 99,7% vseh industrijskih izdelkov v deželi. Te vse so pod nadzorstvom industrijskih komisarijatov. Le nekaj podjetij, raztresenih po deželi, je še v zasebnih rokah.

Pred revolucijo je bil način ruskega poljedelstva neznan skromnim primitivom. Več kakor 60 odstotkov orne zemlje je bilo v lasti carske rodovine, cerkve, veleposelnikov in "kulakov", med tem ko je bil ostali del razdeljen v kakih 16,000,000 kmečkih posestev, ki so merila manj kakor po 14 orolov. Kolektivne žitne kmetije, ki jih mislim natančneje opisati v svoji brošuri "Nekdanja in sedanja Rusija", so se povečale s 185,325,000 (1933) na 227,332,000 orolov (1938). Žitne kmetije poedinih kmetov so padle v tem času z 38,794,000 na 1,492,600 orolov ali na 6% celotnega žitnega polja.

Z revolucijo so dobili kmetje veliko nove zemlje, toda preteči je moralo več kakor deset let, preden je mogla sovjetska vlada izvesti splošno izpremembo v agrikulturi. Gibanje za kolektivizacijo se je pričelo v času od 1928 do 1929 in danes priinja pretežna večina poljskih pridelkov s kolektivnih kmetij, ki jih obdeluje kakih 18,500,000 kmečkih družin, med tem ko ima še vedno kakih 1,400,000 kmetov svoja posestva. Precej velikih kmetij služi za poljedelske laboratorije in v poskusne postaje. Te so seve tudi neposredno v državnih rokah.

Hrbenico mehanizacije v sovjetskem poljedelstvu tvorijo postaje za stroje in vlačnike (traktorje). Vsaka taka postaja zalaga, oziroma preskrbuje s takimi potrebščinami vse kolektivne kmetije v svojem območju. Sedaj je že nad 6,350 takih postaj, ki razpolagajo v skupnem številu s 483,500 vlačniki in pa 153,500 stroji za žetev in mlatev obnem.

Sovjetske značne črte za redno obrat so l. 1938. merile 67,108 milj. Ali v to število niso vključene krajevne črte. Leta 1938. so sovjetska letala prepeljala 235,000 potnikov. Pošta in tovor, prepeljana v istem letu, sta tehtala 47,006 metrskih ton.

Električna sila se v Sovjetski uniji proizvađa in rabi po enotnem sistemu na enotni tehnični in organizacijski podlagi. Po tem ustroju oskrbuje cela vrsta okrožnih električnih naprav glavna industrijska in rudniška okrožja z gonilno silo. Sedaj je 75 takih naprav in te proizvajajo tri četrtine gonilne sile v deželi.

Letni proračun predstavlja barometer gospodarskega napredka v Sovjetski zvezi, ker je pač ljudstvo v njej po pretežni večini socializirano. Prvi "popolni" proračun (1923-24) je kazal v primeru dohodkov z izdatki 1,400,000,000 rubljev prebitka. L. 1938. so znašali dohodki 127,571,000,000, izdatki pa 123,996,000,000 rubljev. Prihodnje leto je bilo

156,098,000,000 rubljev dohodkov in 155,448,000,000 rubljev izdatkov.

Državna banka je središče bančnega sistema na Ruskem. Ona je edino denarno iztočnico v deželi in preskrbuje zunanjo kupčijo z denarjem. Industrijska banka skrbi za državne industrije, Poljedelska banka financira socializirano poljedelstvo, Vsevezna kooperativna banka ima denarne zadeve pri kooperativnih organizacijah v oskrbi in Centralna banka za javne koristi pa zalaga z denarjem mestne javne koristi, stanovansko gradnjo in ustanovitve novih mest.

Sovjetski denar je v prometu le v mejah Sovjetske zveze. Izvoz in uvoz tistega denarja sta po zakonu prepovedana. Rusija plačuje v tujini z zlatom ali pa inozemskim denarjem. V zadnjih letih se je na Ruskem pridobivanje zlata sila razmahnilo in Sovjetska unija se deva sedaj z ozirom na pridobivanje zlata na drugo mesto med vsemi deželami na svetu.

Dne 1. marca, 1936, je bila veljava ruskega denarja preurejena tako, da je bil rubelj vreden tri francoske franke — ali pet rubljev za en dolar. Po prej je veljal en rubelj za spoznanje več kakor 87 centov ameriške veljave.

Vso zunanjo trgovino vodi sovjetska vlada sama in pod komisarijatom za zunanjo trgovino se uravnavajo izvozi in uvozi v soglasju z deželnim sistemom načrtnega gospodarstva. Komisarijat združuje trgovinske urade v tujih deželah. Vrh tega je na tujem tudi nekaj velikih industrijskih sindikatov, ki kupujejo tuje blago pod nadzorstvom trgovinskega komisarijata.

S tem zaključujem podatke o političnem, vzgojnem in gospodarskem ustroju Sovjetske Rusije ter upam, da si bo z njimi marsikdo laže predstavljal sedanjo rusko "sfingo" ter boljše in pravilneje razumeval življenje ruskega ljudstva v njenem okviru.

MOJE NOVOLETNO VOŠILO

Vsem čitateljem in čitateljicam te kolone želim prav srečno in uspešno novo leto, če ravno vem, da se vrtnici našega življenja in dogodki, ki se neizprosno in neprestano vrstijo drug za drugim v njem, presneto malo zmenijo za naše časovno štetje in to moje voščilo.

Pe to pač že naša stara navada, ki menda ni slaba, pa se je poslužujem ob tej priliki, dasi so sreča in uspehi potrebni in zaželeni pri slehernem človeku vsak dan.

Obenem ni morebiti napak, če želim, naj pridejo vsi ljudje v tem letu na tisto pot, ki drži v svetle dni pravičnejše in lepše bodočnosti, v dobo tistih srečnih dni, ko zavladata blaženi mir in pravo bratstvo med vsemi ljudstvi po celem svetu.

To je moja novoletna želja, ki pa se more izpolniti le tedaj, če si svet začne utrti tisto belo cesto s tem, da si bistri duha z dobrimi listi in koristnimi knjigami ter se zapiše v šolo strpnosti, pravice in resnice.

Hollandska brez mesa

Hollandska, ki je pod nemško okupacijo, je skoro brez mesa. Ampak kadar ga kaj je kje v kaki mesnici, ga ne sme nihče kupiti več kot 70 unč na mesec.

Slabo novo leto za pse

Koncem minulega leta je Nemčija določila za užitno hrano za ljudi tudi pasje meso. Hitler in drugi naciji si ga ne bodo naročali. Namenjeno je le "manjvrednim" ljudem.

DR. FRANTIŠEK SOUKUP BIL VELIK PRIJATELJ SLOVENCEV

Kakor je bilo v Proletarcu že poročano v slovenskem in v angleškem delu, je dne 11. novembra 1940 umrl v Pragi sodrug dr. František Soukup, ki se je veliko zanimal tudi za delavsko gibanje med Slovenci. Star je bil 69 let.

Ko je prišel zadnjič v Ameriko, je v Chicagu, čim je prišel med Slovence, vprašal: "Kje je Etbin Kristan?"

Mariborska "Delavska Politika", ki ima s češkimi socialisti najožje stike, piše v izdaji z dne 19. novembra o Soukupu med drugim tole:



DR. FRANTIŠEK SOUKUP

"Umrl s. dr. Soukup je bil tudi med jugoslovanskimi socialisti znan že iz predvojne dobe, pa tudi kot vodilni politik Čehoslovaške republike je stal vedno v najožjih in srčno prijateljskih odnosih z jugoslovansko socialistično stranko in je še pred par leti obiskal Beograd. Kadarkoli so prihajali naši sodrugi v Prago, se na zadnji zgodovinski proslavi 60-letnice čehoslovaške socialdemokratske stranke je prišel kot predsednik senata osebno počakati jugoslovansko delegacijo na Masarykov kolodvor in se po tem ob slavnostnem govoru v "Ljudskem domu" s solzami v očeh spominjal medsebojnega sodelovanja, skupnih bojev ter proročilo izpovedoval svojo vero v bodočnost in zmago socialistične misli.

Dr. František Soukup je bil rojen dne 22. avgusta 1871 v Kamení Lhoti na Češkem. Že kot visokošolec se je udeleževal v socialističnih vrstah in je bil zato izključen iz češke univerze ter je moral doštudirati na nemški univerzi v Pragi. Ze v zgodnji mladosti je pričel delovati v pokretu kot novinar, najprej v pokrajinskih listih, a od leta 1897 naprej je bil urednik socialističnega dnevnika "Pravo Lidu" in je otvoril odvetniško pisarno, v kateri je nešteto krat nastopal kot zagovornik v raznih procesih proti socialistom. V letih 1907 do 1918 je bil državni poslanec češke socialistične stranke v avstrijskem parlamentu, od leta 1913 naprej pa tudi član občinskega sveta mesta Prage. Med vojno je bil tajnik "Narodnega odbora" in ob koncu svetovne vojne predsednik "Socialističnega sveta". Po prevratu je bil najprej član čehoslovaškega parlamenta, leta 1919 minister pravde, od leta 1920 do 1929

podpredsednik senata in nato celih 10 let do zloma čehoslovaške republike, predsednik senata.

Dr. Soukup je bil izreden govornik, ki je znal užigati in prepričevati ljudske množice in je kot tak še pred par leti prepotoval vso severno Ameriko, kjer je obiskal tudi češke kolonije in imel v njih v raznih krajih tudi po trikrat na dan predavanja, a vmes se je vozil z ameriški brzovlaki ali avtomobili iz kraja v kraj. Vse se je čudilo, kako je mogel mož v svoji visoki starosti prenesti tolik fizični in duševni napor. Takrat je bil sprejet tudi od predsednika Roosevelta.

Skupno s predsednikom Masarykom je dr. Soukup ustanovil v Pragi že pred vojno "Delavsko akademijo" in s s. Modračekom sodeloval pri socialističnem združenju na delu, pri ustanavljanju "Delavske hranilnice" ter velike stanovanske zadrage "Bela gora". Dolga leta je bil tudi član vodstva "Narodnega sveta". S pokojnim Masarykom sta si bila še izredno dobra prijatelja.

Tudi kot pisatelj se je dr. Soukup udeleževal od svojih mladih let. Napisal je celo vrsto političnih brošur, zgodovino češkega socialističnega delavskega gibanja, a posebno znani sta njegovi knjigi o predsedniku Masaryku in njegovi spomini iz zgodovine čehoslovaškega boja za svobodo.

Ob zlomu Čehoslovaške republike je dr. Soukup umaknil ker je moral. Bil je interniran. Dne 11. novembra 1940 je dočel. Njegovo truplo je upepeljeno v praškem krematoriju.

Dr. Soukup je bil gotovo eden najzaslužnejših čeških javnih delavcev, velik prijatelj delovnega ljudstva in tudi v naših vrstah mu bomo ohranili trajen spomin.

AGITATORJI NA DELU

Vse naročnine, ki jih pošljejo zastopniki in drugi agitatorji Proletarca, so štetne na bazi polletnih naročin. Namreč agitator, ki pošlje eno celoletno, je zabeležen v tem seznamu z dvema polletnima.

XIII. IZKAZ

Frank Cvetan, Tire Hill, Pa.	13
Anton Janković, Cleveland, O.	10
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	9
Jennie Dagarin, Cleveland, O.	9
Mary Mihelčič, Milwaukee, Wis.	9
Anton Zornik, Herminie, Pa.	7
Frank Podboy, Park Hill, Pa.	6
K. Erzenošnik, Red Lodge, Mont.	6
John Zornik, Detroit, Mich.	5
Joseph Klarich, Detroit, Mich.	4
Vinc. Yakovitch, McIntyre, Pa.	4
Anton Udovčič, La Salle, Ill.	4
Joseph Snay, Bridgeport, O.	3
John Krebel, Cleveland, O.	2
Peter Benedict, Detroit, Mich.	2
Joseph Radelič, West Allis, Wis.	2
Anton Gorant, Springfield, Ill.	2
Ed Tomšič, Walsenburg, Colo.	2
Frank Završnik, Piney Fork, O.	2
John Bogatay, Girard, O.	1

Skupaj v tem izkazu (4 tedne, od 30. nov. do 28. dec.) 102 naročnine. Prejšnji izkaz (4 tedne) 108½ naročnine.

ZA LICNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.

Tel. Lincoln 4700

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Prva slovenska pralnica se priporoča rojakom v Chicagu, Ciceru in Berwynu.

Parkview Laundry Co.

FRANK GRILL in JOSEPH KOZDRIN, lastnika

Fina postrežba — Cene zmerno — Delo jamčeno

Telefoni: CANAL 7172—7173

1727-1731 W. 21st Street

CHICAGO, ILL.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI

USTANAVLJATE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Ciceru \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois

MIRKO KUGLER:

STARA KATA

(Črtica iz Belokrajine)

Teško je popotnemu, če korači sam s svojo mislijo v megleno jesensko noč. Nič se ne razloži. Le motne sence obcestnih dreves otipajo široko razprte celi. Vse in povsod je tema z meglo prepojena. Tudi čuti ni nič. Samo redke, enakomerne udarce kapelj, ki padajo rezomočeno vejevje se sliši. Vлага in hlad mu grizeta v kosti, da drgeta in sključen v dve gubi negotovo stopa dalje. Mastna ilovica se liže okoli njegovih čevljev kakor težke, hladne sanje spečemu okoli srca. Duša mu je plašna; zato tih, stinjenih usten stopa po sredini ceste ali kolovoza; in ni mu mar blato, prav nič se mu ne izogiba.

Tisto noč se mi je stožilo, samemu hoditi debele ure daleč. Radi tega sem poprosil v Juretovem mlinu na Krasincu, ako je v hiši morda kdo, ki ima isto pot.

"Bo! — Nekova starica še čaka na svoje pol mernika pešive debeljače. Pri moji bali, zgoraj za petjo je. V pomoč vam ne bo dosti, če vas je strah," je hudomušno odvrnil dobrovoljni štiridesetletni mlinar.

"Coprnikov in škrtov, mi ravno ni mar. Toda spešneje se korači v dveh, zato sem pobral."

"Zazovem jo, — koj bo imela zmleto! — Kata! Kata! — Zmleto je! — Gvišno sta za dremali babi. Kata! — Še mero si vzamem! — Potlej lahko pojdeš!"

"Ali je 'Rožanska Kata', ti sta beračica?" sem radoveden vprašal.

"Je, je."

"O, daj no! — Zmleto je! — Glej, da ne boš preveč merce vzel!" Čez čas je približala po stopnicah stara, ko trljica suha, sključena babnica. Obraz ji je bil črnkast rjav, prepleten z globokimi gubami, zaspan in zaskrbljen radi prgišča turske moke, ki jo je namlel mlinar iz pripeljanega zrnja.

"Dobro večer, Kata! — Kaj greva na Rožanc?" sem jo ogovoril.

"Bogdaj, bogdaj! — Kdo pa ste? — Oj, dober večer, oni so, učenik iz Otovca! — Ali balite domov?"

"Kam drugam. — Če ti je prav, pojdeva vkup." —

"Seveda je, in še kako, prav res je; neznansko mi je prav. Me vsaj revice strah ne bo." —

"Pomagaj mi no det na oprete, Jure! Saj znaš, da sem stara kot zemlja. — Tak dobro! — Kaj bi dobila merico bele moke? — Veš, stara sem, in..."

"Tiho bodi, tiho bodi stara! Dobro vem, da ti moram ajdove žuže, ki meni padajo, vrniti z moko iz zdrobiti tu, na!"

"Bog povrni! Ti bom že vrnila. Na Zežlju pri Materi božji bom za te prosila! Možak si, Jure, možak. Takega mlinarja ni..."

"Prav, prav Kata! — Rekel bi ti kako, ki bi grizla; pa se

bojim, da mi ureješ prašice, ha, ha!"

"U, vrag! — Balte gospod, balte; v Podzemlju je že bilo deseto uro." —

"No, pa pojdiva. Vem, da te je strah in ti je nerodno iti mimo križa pri Dominču med enajsto in dvanajsto uro." —

"Uganili ste. — Zato jo bo tudi gvišno dobro krepčila, kakor je stara. — Ako jo ne bosta oba, se nama je posmehnil gospodar." —

"Le tiho bodi, da te vrag ne potipa še to noč, ker jemlješ prevelike merice," je zagodrnjala stara.

"Pozdravljen, Jure! — Srečno pri mletvi!"

"Bogme, ni kaj mlet letos. In žita so same poseje, omeča ter žuže! — Kata, pozdravi Špeharje na Selih!"

"Bom, bom; u vrag, kako me je oplazil z jezikom!"

"No, Kata, kaj razmišljaš, pri Dominču sva! Toda nič se ne boj, coprnice ni in vrag ne hodi več na zemljo, mu je predaleč. Grešne duše pa se tudi kar same potrudijo v peklo; ni jih treba hudobcu loviti po grmih kot nekda!"

"Molčite učitelj, molčite. Če bi ne bilo vas, bi poprosila pri Bregarjevih v Vodiščih, ki so mi v tretjem kolenu v rodu. Zadržala bi pri njih do zajtra. Imeli so še luč. Oni ne vedo..."

"Ste čuli, sova popeva; ogenj bo."

"E, kaj boš! To je le vraža. Saj sem ti že povedal, črni ne hodi te dni po svetu, ljudje so preskopi." —

"Vsi svetci, malo svečko vam bom darovala, ako le dosti pripetljaj na trifarskem žegnaju!"

"Aha, tako: če boš zadosti naprosila, potem dobe svetniki svečo; ako ne, ne bo z oblubo seveda nič. — Sliši, dam ti za svečo iz belega voska, samo povej mi to ali ono pravljico, ljudje vam jo dajo." —

"Tisto pa tisto. Da le, če bi le hoteli primakniti k sveči še kak dinarček za kavo." —

"Dobih, dobih, kar prični, tamle ob strani se skozi meglo svetlikajo črnomeljske luči. Še pol ure in doma bova." —

"Veste, bila sem še mlada. Do takrat me ni bilo rado strah. Tisti pot pa me je presneto ostrašilo. Bil je prav tak čas pred Martinom. Dobro se vem, da je bilo oblačno in je kapalo od drevja. Tema je bila taka kot v rogu. Vračala sem se iz Črnomolja, kamor sem zanašala mleko. Cesta proti Rožancu, o zna, se vije skozi lozo, in ravno tam okoli Zajčjih drag, kjer je smrečje najbolj mrko, se je pričelo..."

"Dobro sem čula; pokalo je, mrmralo in šepetalo od drevesa do drevesa: 'Primi me Kata, vlovi me Katka'. Jaz pa sem se prekrizala in rekla: 'Kaj bi te lovila' kaj prišla, ko ne vem kdo si'. Doma so mati vele uganili, da je bil bog-

nas-ga-varuj, ki me je hotel premetiti." —

"Meni se zdi, da si ušes nisi umila ter ti je v njih zvonilo!"

"Da li vas šment. Poleti se vse ko nedeljo umijem. Odneseš vam čuk opanke. Mati božja, še nortujete se iz mene." —

"Kata, ne jezi se; dal bom nekaj več za kavo in svečo." —

"Je, ne bodite no hudi, stara sova sem. Čujte se ono, kako je rogati Judničevega očeta dedu kruh ukradl. Boste vsaj verjeli, da s hudim ni kar tako. O, skoraj na vsakem kopinpinu listu vidite njegove služabnice kače podobno." —

"Bilo je tistega leta, moja ranjka mati so dobro pomnila, ko je pozeba spajila vse trtje, kar ga leži pod cerkvijo sv. Jurija." —

Stari Judnič je kosil reso. Robec, v katerem je imel kruh, je obesil na brezo ob poti, ki meji na soseskine stelnike.

Po kolovozu pride peklensček in ukrade kruh južno. Ko so oči opazili, da ni več kruha niti roba, so malo kislega obraza zagodrnjali: 'Bog blagoslovi tatu, ni bilo dosti koristi'. Nebeški oči, ki vse vidijo in čujejo, so radi bogaboječega zadržanja njim podložnega zemljana ukazali vragu, da mora iti k Aupičevim — takrat se je pri hiši tako rekalo, — odsluži ukradeni kos zmesne pogace. Rogatež je kajpak moral ubogati. Spremeni se v malega fantiča in odide v Mihele vas h Kramaričevim služiti. Skraj so sicer vsi postrani gledali neznan drobiž. Toda radi pridnih rok se mu je družina kmalu privadila.

Onaj so še hodili na tlako h gospodi. Dajanje so bile hude, toda živelo se je vseeno bolje kot današnji čas! Ker se je mali hlapček sam ponudil, da gre na tlako, ga je gospodar tudi poslal. Po grajskih njivah so tedaj želi. Mali je na htel in v uri povezal vse, kar so poželi. Zvečer mu veli grajsček, naj si vzame za plačilo, kolikor more odnesti seboj. Spremenjen v vražiček stopi v vas, nabere vrvi, poveže vse snopce, zadene tovor na pleča in zbeži.

Odnešeno pšenico je zanesel na Aupičevino ter tako odslužil zagodzo zmesnega kruha.

"Pa recite še kaj!" —

"Prav imaš Kata, skoraj da bi verjel. Veš, škoda je, da sva doma. Tu imaš desetak in lahko noč."

"Bog jo daj. Spešno koračite, saj do Otovca ni daleč. — Mati božja vam vrni. — Glejte no, Lamuti, kjer sem sedaj na Jerpergi, imajo še luč. Kokošje perje trgajo. Dekliči pojo in tudi Franceta je čuti, kako debelo priteguje." —

"Kata, povej mi, če je res, kar pravijo, da je bila Tornkova vina tvoja, ter si jo po smrti moina, ki ga je zasulo v Ameriki, napravila."

"U, — satan jih, lažejo, — da bi mogla vsem 'blago' urečiti!" —

"Da bi se jim jeziki prisadili, da bi njih kravam vima spokala — u!"

Prebrisana, vraževerna, ujedljiva in škodoželjna stara Kata je bila pred desetletji najbogatejša kmetica v kraju. Zapravila je grunt ter danes kot uboga gmajnarica prosjači po občini.

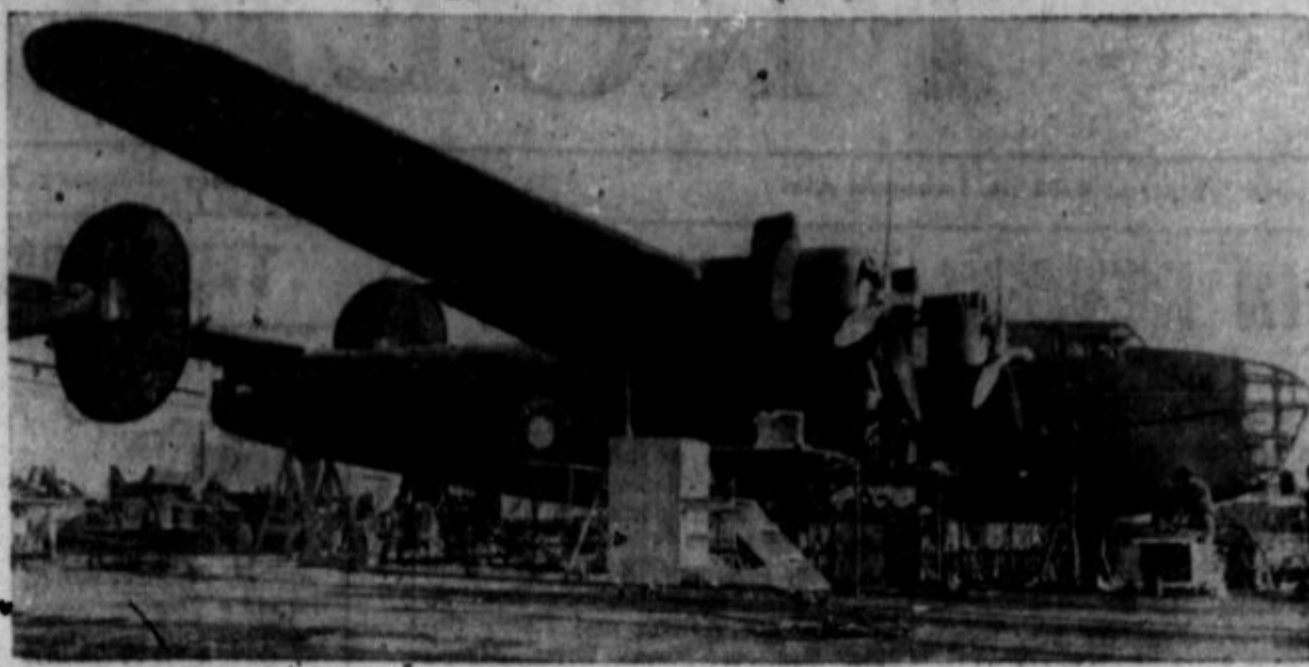
SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU

2301 S. Lawndale Ave., Chicago

VOJNA SE BO ODLOČILA Z LETALI



Aeroplanska industrija v Zed. državah gradi ogromna bojna letala, izmed katerih jih dobiva polovico Anglija, druga polovica pa ostane tu za ameriško armado. Eno izmed takih letal je na gornji sliki. Ako bo mogla ameriška produkcija letal dobiti nemško, sme Anglija

precejšnjo gotovostjo računati na zmago. Nemčija je doslej zmagovala največ vlad svoje premoči v letalstvu, da ji tudi njena armada boljše opremljena in izvožena kot katerakoli druga na svetu, ampak nemagljiva tudi ona ni.

Vprašal pa bi ga rad, od kdaj je on "posredna prejemna postaja" za novice? Piše namreč, da mu je s Vidmar sporočil novice iz Milwaukeeja, Barbič pa jih je nato poslal v Chicago. Čemu Vidmar ne pošilja novic naravnost v Chicago, namesto po takem ovinku? Dobro bi bilo vedeti tudi od kod si B. jemlje pravico sodnika, odločevati, kdo je ali kdo ni socialist.

Ker se to vprašanje stavlja med nami najraje radi razmer v Evropi in njene vojne, bodo o tem pač najbolje in najlažje odločali sodniki v Angliji. In ko bodo oni tam spregovorili, se bo Barbič počutil vse kaj drugega kakor rudeč.

John Langerholc.

V SSPZ se vrši referendum radi združenja

"Napredek" z dne 25. decembra objavlja predlog članstvu SSPZ radi vprašanja združenja. Konvenčni predlog SSPZ je namreč določal, da se SSPZ združi le, ako nastane iz tega nova organizacija, ne pa le pridruženje SSPZ h kateri drugi. JSKJ in SNPJ sta vsaka s svojimi utemeljitvami predlog zavrnili in združitveni odbor S. S. P. Z. je vsled tega šel pred svoje članstvo z vprašanjem, če sme voditi akcijo za združenje v smislu, da se SSPZ pridruži k SNPJ.

To splošno glasovanje bo trajalo do 11. februarja.

Tragedija delavskih pisateljev beguncev

Le malo izmed delavskih pisateljev beguncev je dobilo resne zanesljivo zavetje. Nemški, španski, in sedaj francoski, belgijski itd., so na varnem le, kar jih je v Angliji, v Zed. državah in v Švici. Toda v Angliji se počutijo kakor v času nemške ofenzive v Franciji in v Belgiji. V Švici so brez svobode, ker se vlada boji Nemčije in Italije, pa morajo begunci-uporniki molčati, ali pa iti nazaj v pe-

kel. Le tisti, ki se jim je posrečilo priti v Zed. države, so res na varnem. Večinoma so si dobili stan v New Yorku. Največji reveži so oni, ki so brez sredstev in brez zaščite.

D. P. v Mariboru poroča o enemu izmed njih sledeče:

Tragična smrt pisatelja-emigranta. "Volkstimm" poroča, da se je v špansko-francoskem obmejnem mestecu Port-Bou obesil nekoč slavno znani nemški pisatelj Walter Hasenleffer. Španske oblasti mu namreč niso dovolile, stopiti na španska tla; bil je tudi končno brez vseh sredstev in uvidel je, da na zemlji zanj ni več prostora. Bil je star šele 41 let.

Kot dramatik je v svoji mladosti doživljal velikanske trumfe v Berlinu, Leipzigu in Münchenu; pozneje je moral v emigracijo v Prago, nato v Pariz in zdaj na oni svet.

Nadaljevanje gornje notice je jugoslovanski cenzor črtal a vendar že njen prejšnji stavek paznemu čitatelju predstavi, kaj je z njim urednik hotel povedati.

Turčija se pripravlja na obrambo

Ako bi se Turčija držala svoje zveze z Anglijo, bi sedaj morala biti že aktivno v vojni z Italijo. Vzrok, čemu pogodbe ni izpolnila, pa je baje Rusija. Tako trdijo, a uradno molče v Ankari, v Berlinu in v Moskvi. Nemčija namreč skuša svojo vojno vsrčiti sporazumno z Rusijo, kakor jo na primer Anglija vrši sporazumno z Zedinjenimi državami. Turčija ima v pogodbi z Anglijo določbo, da gre v vojno le, ako je ne bi to zapletlo v konflikt z Rusijo.

Medtem je Turčija spoznala, da igra Moskva svojo politiko edino ruskemu imperializmu v prid, kakor je to bilo dokler so jo še vladali carji. Gre se radi nadvlade nad Črnim morjem in Dardanelami. V tej težavni situaciji je Turčija nevtalna, a obeta pa, da če se obrne proti Grčiji poleg Italije tudi Nemčija, poseže v vojno na angleško-grški strani neglede kaj reče Moskva.

Turčija se razvija v zelo živlavo državo. V zadnjih petih letih se je njeno prebivalstvo pomnožilo za dva milijona. Ima jih že 18 milijonov.

"Individualizem" v Franciji

Maršal Petain je ljudstvu v Franciji sporočil, da je individualizma v nji pod njegovo vlado konec, kajti v bodoče bo vsakdo le celica države in se bo moral podvreči disciplini. Lahko bi si bil svoje oznanilo prihranil, ker je Francozom to že Hitler sporočil čim so bili premagani.

Listen to

PALANDECH'S YUGOSLAV-AMERICAN RADIO BROADCAST

Every Saturday, 1:30 to 2:30 P.M.

STATION WHIP 1480 Kilocycles (First Station on Your Dial)

Featuring a program of Yugoslav Folk Music

Rock Springs: John Jereb.

Seattle: Lucas Debeljak.

Star City: Lawrence Selak.

Thomas: Lenhart Werdinek.

Willard: Mike Krulitz.

Wyoming.

Kemmerer in okolici: Anton Tratnik in John H. Krzlsnik.

Rock Springs: John Jereb.

LETO 1941 NE OBETA SVETU NIC DOBREGA

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Slabi izgledi za mir

Za svetovni mir so torej slabi izgledi. Japonska vojna v Aziji je določila imperialistična, česar vlada nič ne taji. Enako tudi Nemčija in Italija ne. Vse tri so v vojni zvezi, ki je naperjena proti Angliji in "arogantnemu imperializmu" Zedinjenih držav.

Živilska kriza v Italiji

Dne 29. decembra je dobila Italija živilskega diktatorja v osebi agrikulturnega ministra Tassinarija. V njegovem področju je ves prehranjevalni problem in vsakdo se mora brez-pogojno pokoriti njegovim odredbam.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

JANUAR

CHICAGO, ILL. — Letna seja Druženega kluba Slovenski center v soboto dne 11. januarja na 2301 So. Lawndale Ave.

DETROIT, Mich. — Prireditev pevskega zbora Svoboda v soboto 18. januarja v SND.

CHICAGO, ILL. — Občni zbor Slovenskega centra v soboto 25. januarja.

MAREC

CHICAGO, ILL. — Priredba v korist Proletarca v nedeljo 2. marca v dvorani SNPJ.

APRIL

CLEVELAND, O. — Koncert "Zarje" v nedeljo 6. aprila v SND na St. Clair Ave.

CHICAGO, ILL. — Koncert Save, v nedeljo 20. aprila v dvorani SNPJ.

JULIJ

CHICAGO, ILL. — Piknik v korist Proletarca v nedeljo 22. junija pri Kegiu v Willow Springsu.

JULIJ

CLEVELAND, O. — Piknik kluba št. 27 in "Zarje" na izletniških prostorih Federacije SNPJ v nedeljo 6. julija.

NOVEMBER

CLEVELAND, O. — Koncert "Zarje" na Zahvalni dan v četrtek 20. novembra v SND na St. Clair Ave.

Kadar želite kaj oglašati, spomnite se "Proletarca".

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00, po leta \$3.00

Ustanavljajo nova društva. Deset članov (ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave

CHICAGO, ILL.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN AND SURGEON

OFFICE HOURS: 2:00-4:00; 7:00-8:30 Daily

At 3724 W. 26th Street

Tel. Crawford 2212

At 1858 W. Cermak Rd

4:30-6:00 p. m. Daily

Tel. Canal 1100

Wednesday and Sunday by appointments only

Residence Tel.: Crawford 8440

If no answer — Call Austin 5700

POSLUŠAJTE

vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postaja WGES, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchan

BARETINGIC & SON

POGREBNI ZAVOD

Tel. 1475

424 Broad Street

JOHNSTOWN, PA.

THE PAST YEAR IN REVIEW

Once each year comes that time when we take the past year in retrospect, glancing once again at the various activities throughout the twelve months which have just come to a close.

After successfully concluding our annual New Year's party at the SNPJ Hall, the first event on the calendar of the new year was the 35th anniversary celebration of Proletarec on March 3. On this memorable occasion we had as our main speaker Etbin Kristan. The play "Sejalci" by Ivan Molek, was presented and we had as our guest soloist Louis Kelemenic, from Gary, Indiana. "Sava" also participated on this program. John Gorsek's Orchestra, from Springfield, Ill., came up to help us celebrate.

On that occasion we wrote: "The full significance of this 35th anniversary can best be realized when we consider that Proletarec is the only Slovene labor newspaper that has ever reached that age. Indeed, even in the English language, in which most labor papers are printed, but a scarce few have ever lived to celebrate a 35th birthday."

More than fifty people from out of the city attended this affair. The largest group, over thirty, came from Waukegan and North Chicago in a special bus.

In the same month, March 31, "Sava" presented its annual Spring Concert at the SNPJ Hall. "Savans," under the direction of Jack Muha, gave a top-notch performance, with new songs in their repertoire and new singers in their chorus. Solo numbers and a mixed octet brought out some of the excellent talent of the group.

Our May Herald was published for the first of May.

On May 19, "Sava" participated in the annual Spring Song Festival of Slovene singing societies in Illinois-Wisconsin. It was held at Stefanik Hall with seven choruses participating.

One of the most pleasant days of the entire summer dawned for "Sava's" summer basket picnic on June 16. It was held at Kobal's Grove in Clarendon Hill, Illinois, and those who attended, in addition to the chorus members themselves, reported a grand time.

Following close upon this was the annual picnic sponsored by readers and friends of Proletarec at Kegel's Grove, on June 30. This picnic is a yearly event aimed at our financial buck-bear. All proceeds go into the sustaining fund of Proletarec. Inasmuch as this is one of the first outdoor picnics of the summer, it is always more or less of a risk, that is, weather risk, which can either make a picnic successful or ruin it completely. Conditions were favorable all around, and the monetary return for our paper was satisfactory.

Branch No. 1 JSF, held its last outing of the summer on August 25, at "Kranjski hribček." A small group of members and friends gathered under stormy skies which cleared later in the afternoon to make a perfect picnic day in an ideal summer setting.

On October 20, Branch No. 1 JSF, again swung into action with its campaign rally and dance at the SNPJ Hall. This was also a Deb's Day celebration. A large enthusiastic crowd turned out to make this one of the best attended affairs of the entire year. The program was varied and good. A youth group from Cleveland's famous "Zarja" singing society attended this program.

The Illinois-Wisconsin district conference of the JSF was held in Waukegan, Illinois, in the Slovene National Home, on Nov. 3. General problems confronting the progressive elements in their fraternal and cultural organizations were discussed and plans laid for future work. 18 organizations sent delegates to this conference.

Welcomed with open arms was the "Domača zabava" of the Slovene Center Social Club on Dec. 6. Disappointment over cancellation of a previous social was more than made up for at this one.

One of the most prominent doings of the year was "Sava's" Fall Concert at the SNPJ Hall on Nov. 24. Enlarged in numbers, rejuvenated in spirit, and many new songs in its repertoire, the chorus presented a thrilling performance brilliantly.

So, concludes another year that was not minus life and activity on our social and cultural front.

Do You Know?

Metal clents for attaching roll roofing have been invented with holes punched for even nailing.

Pads impregnated with a chemical solvent have been invented to remove finger nail polish quickly.

About 95 per cent of the radio equipment used in the Philippine Islands is of American origin.

Carrying four persons who aid in propelling it, a bicycle ten feet high has been built by a Chicago man.

An electric amplifier is built into a new carrying case for professional musicians' stringed instruments.

Airplane service between England and Australia has been reduced from three times a week to twice a week.

Addition of two per cent of beryllium to copper produces an alloy nearly twice as strong as stainless steel.

A week's supply of food and clothing and a bed roll can be carried in a new steel framed knapsack for hikers.

This year's Egyptian cotton crop is expected to reach nearly 8,500,000 pounds, a large increase from last year.

Using compressed air, an automatic duster to keep base ball home plates clean has been invented by a Kansas man.

Railroads in the United States added 20 new streamline trains to their

equipment last year, bringing the total to 82.

A new method for treating rice to retain its nutritive strength is being tested in government mills in British Malaya.

ARE YOU UNION?

You're a union man I take it, for you pay your union dues; But, my friend, is there a label of a union in your shoes?

Do you see the union label on the tobacco that you buy?
Or upon the newspaper you read?
You can get it if you try.

Is a label in the pocket of the suit upon your back?
A label on your collar, or a Chinese spider track?

Do you find the union label in the sweatband of your hat?
Look and see if you can find it—did you ever think of that?

How about the union label on brooms your wife swings?
How about it on your table and a thousand other things?

There's a moral in this poem; you can find it if you try.
If, at first, you fail to see it, ask yourself the reason why.

Potatoes and apples can be peeled with a new attachment for electric food mixers.

The perforated cover of a new saucepan can be locked in place to serve as a strainer.

1941 Officers Elected

By Branch No. 1 J. S. F.

CHICAGO.—At the annual meeting of Branch No. 1 JSF, held at Slovene Labor Center last Friday, the following slate of officers was inducted, most of whom have been serving at their posts for the past number of years: Charles Pogorelec, sec.-treas.; Angela Zaitz, rec. sec.; Joseph Drasler, organizer; Fred A. Vider, Alice Artach and Oscar Godina, auditors; Frank Zaitz, Joseph Drasler and John Rak, Dramatics Committee; Ivan Molek, Anton Zaitz and Louis Beniger, Educational Committee; Kristina Turpin, Frank Zaitz and Joseph Drasler, Publicity Committee; Oscar Godina, Joseph Drasler and Christina Turpin, Youth Committee; Charles Pogorelec, Librarian.

Secretary Charles Pogorelec reported a \$225 profit made on "Sava's" last concert.

"Sava" was the subject of a long discussion during which much constructive criticism was heard. A motion was entertained, and received a majority vote, to allow the chorus to elect at its own meeting these three main officers, all of whom must be members of the Branch, or become such within a specified time—President, Vice-President and Secretary. Heretofore, all officers of "Sava" were elected at the Branch meeting.

Our membership in the JSF Educational Bureau was renewed at \$2.50 per month.

Under miscellaneous a number of other items pertaining to the Branch and the JSF were discussed.

Refreshments were served after the meeting.

Joseph Drasler.

Good Spirit Was Ample Abundant at Branch No. 1 New Year's Eve Dance

CHICAGO.—The progressive group which supports all activities of Branch No. 1 throughout the year was present in large numbers at the Lawndale Masonic Temple on New Year's Eve for the annual Branch New Year's Eve party and dance.

As group after group of jolly funsters arrived, the New Year's Eve spirit swelled ever higher and burst forth in a mid-night crescendo that was contagious to everybody.

Although competition grows sharper every year, as practically every night-club, saloon and dance hall puts on its own New Year's Eve party, we were able to meet it successfully and make something of a profit for the Branch treasury.

HASTY RETREAT

An interesting cartoon seen last week shows the buxom Musso, sans hat, sans pants, sans shoes, sans everything but shorts, beating a hasty retreat east, while his medal-bedecked uniform stands proudly but empty, facing the west, sword drawn commanding, but—empty! The Black Shirt leader is burning up the sands in a mad dash for safer ground.

THE MARCH OF LABOR



"War Babies" HUGE PROFITS

Although the defense program has scarcely gotten under way, the profits of some industries are already startling, not to say shocking.

In the steel industry, earnings are reaching unprecedented heights, according to "Standard Statistics," an impartial research bureau.

During the first nine months of 1940, it is revealed, United States steel increased its profits 460 per cent over the same period last year. Other steel companies reported these gains: Youngstown Sheet and Tube, 300 per cent; Bethlehem, 202 per cent; Republic, 226 per cent; Allegheny-Ludlum, 417 per cent.

ASTONISHING as it may seem, Weirton Steel, headed by Ernest Weir, bitter hater of labor, is able to show an increase of 2,130 per cent.

In the aircraft industry, the profit increases are 83 per cent for Curtiss-Wright, 206 per cent for Douglas Aircraft, and 217 per cent for Glenn Martin.

The tragedy of the situation is that these fabulous profits, to a very large extent, will escape the so-called "excess profit" tax enacted by Congress several months ago, notwithstanding President Roosevelt's assurance that the defense emergency must not be permitted to spawn a new lot of millionaires.

The "Wall Street Journal" declares the provision of the law permitting

corporations to claim a deduction of 8 per cent on their entire capitalization will be a perfect "out" for all but a few conservatively capitalized concerns. In other words, those who have not "watered" their capital will be penalized.—Labor.

COURAGE OR COWARDICE?

Some claim that the retreating Italians in Albania are gaining the respect and admiration of all friends of freedom and democracy because they refuse to fight and die for the prestige and glory of Mussolini. In refusing to fight for a cause which is not their's, these people say, the Italian soldiers are not cowards; on the contrary, they show self-respect and courage.

This would sound more plausible if they would have realized as much back in Italy before they were railroaded into Greece, and would have revolted there against a cause "that it not their's," instead of making themselves the laughing stock of the whole world.

Average residents of the United States consume about a ton of food a year apiece.

Importation of corn meal into Jamaica has been prohibited by the government.

FINAL ELECTION FIGURES

An all-time record in the number of voters who exercised their right in the November election was set in 1940 as 49,808,624 votes were cast.

Roosevelt received 27,241,939; Willkie 22,327,226; Thomas 116,796; Browder 48,789; Babson (Prohibition) 58,600; Aiken (Socialist Labor) 14,861; American Labor party (which has its basis in the New York trade union movement, both AFL and CIO) 417,418 votes in New York State.

Out of a little over 80,000,000 adults, fewer than 50,000,000 voted—say 65 per cent. Several million were disfranchised in southern states by the poll-tax and false "literacy" tests. This is graphically illustrated by comparing an industrial state like Illinois with South Carolina. In the former 53.4 per cent voted, in Indiana 52 per cent, in Nevada 53 per cent, but in South Carolina 5.2 per cent cast ballots, 8 per cent in Mississippi, 10 per cent in Georgia, and 10.4 per cent in Alabama.

OPEN SHOP TENDENCY

The chief endeavor of anti-union employers is to kill in the working-men faith in their own strength, faith in the possibility of their own success and thus to perpetuate their economic dependency.

The task of the trade union movement is to raise the level of self-consciousness among the workers and to establish closer contact among them and teaching the necessity of co-operation in the interest of their own material welfare. Such is the picture of the trend of the labor movement in the inevitability of its ultimate victory.

MINE DEATHS UP 26% IN 1940

While Congress kept the Neely-Keller mine inspection bill pigeon-holed, death struck more heavily at the miners in the first 10 months of 1940 than in 1939.

The December issue of Labor Notes, published by Labor Research Assn., shows that the death toll of 1,120 was 26 per cent greater than for the same period last year, when 885 men were killed in U. S. coal mines.

The three worst mine disasters of 1940 wiped out a total of 226 men. These were the explosions at Batley, W. Va. (91 dead), Neffs, Ohio (72), and Cambria county, Pa. (63).

Yet these deaths represent only a part of the tragedy, Labor Notes points out. Left behind in the three

explosions were 163 widows and 368 orphans, a total of 531 lives blighted out by the stubborn opposition of mine operators to federal safety regulations.

The Neely-Keller bill was brought to the floor when 218 congressmen signed a petition to discharge it from a recalcitrant committee, but coal operators persuaded 15 of the signers that it was "all a big mistake. They withdrew their signatures.

IN THE "B" COMPANY

The comedian who said he wants to be in the B company (Be here when the army goes and be here when they return) wasn't so dumb after all.

SWOC GROWING

The Steel Workers Organizing Committee continued its rapid growth of one new contract each week for the entire year of 1940.

The number of steel manufacturing, fabricating and processing firms under contract with the SWOC now totals 691—an increase of 53 since December, 1939.

These contracts cover close to 600,000 steel workers.

GARMENT WORKERS WRITE OWN HISTORY

The "Garment Workers Speak," (93 pp. 75c), is a product of the men and women who work in the women's garment industry. These are voices from their lives in the workshop, in the home, and in their union. Not the glamour girls who wear the beautiful dresses but, for a change, the girls who make them have a say. Here are the poems of a finisher who writes poetry in the modern manner. Here is the work of a young dress operator who has learned Yiddish to translate for her fellow youthful members the story of the elderly heroic cradle-days of the International Ladies' Garment Workers' Union. It is published by the Educational Department of the ILGWU.

CO-OP GAS VOLUME TRIPLED IN MINNESOTA

Purchases of gasoline, distillate and other motor fuels thru co-ops in Minnesota have tripled in volume during the last seven years, according to S. Fred Koller, agricultural economist of the U. S. of Minnesota.

In 1939 co-ops received 83,183,290 gallons or 16% of the whole gallonage of light oils shipped into the state, compared with 31,124,800 gallons in 1933, or 6.1% of the total.

Consumer Notes

A COLUMN OF USEFUL HOUSEHOLD INFORMATION

CONSUMER RESOLUTIONS FOR 1941

Here are some resolutions for consumers who want to start off the new year right. They come from the Consumers' Counsel Division of the Agricultural Adjustment Administration.

1. Buy meats with the Government quality grade mark on them. If you can't get Government-graded meats in your neighborhood, keep asking for them until you can.

2. Watch for weights and measures. Be sure to keep your eye on the scale pointer whenever you buy anything by weight. And on packaged goods, look for the net weight printed on the label. If you think you are being short weighed report it to your local or state weights and measures official.

3. Buy Government graded canned fruits and vegetables. Look for the grade mark A B or C on the label, and buy the grade that fits your needs and pocketbook.

4. Learn all about the new Food, Drug, and Cosmetic Act which went into force last year. Write the Consumers' Counsel Division, Department of Agriculture, Washington, D. C., for a copy of the act. Learn how you are protected by its provisions.

5. Get together with farmers' groups to see whether the cost of milk to consumers can be cut in your community. Help to get more milk to children everywhere. This will help your farmer-neighbors as well as yourself.

FOOD VALUE OF MARGARINE AND BUTTER

People often ask whether there is any difference in the food value of margarine and butter. Here is what the Consumers' Guide says about it. Margarine and butter are both predominantly fats. Under Federal laws butter must contain at least 80 per cent butterfat, and under Federal regulations margarine must contain 80 per cent fat.

Now fats are high-calorie foods which are important in the diet because they are a rich source of energy. They rank above any other kind of food in fuel or energy value. A pound of butter or margarine, for example, furnishes about 3,400 calories.

For energy purposes, there is little to choose between the various kinds of pure fat. They are all, more or less, equally digestible, and equally rich in fuel value.

However, since neither butter nor margarine is all fat, there are differences between them.

Apart from the fact that people eat butter because they like it, its consistency is desirable as a bread spread. Further, butter contains 2 important vitamins, A and D. The amount of these vitamins in butter depends upon the diet of the cows that produced the milk from which the butter was made. Thus the Vitamin-A content of butter may range all the way from about 1,400 International Units per pound up to 27,000 International Units per pound. The Vitamin-D content of the butter depends upon how much sun and also on the kind of food the cows get.

Margarine's value as a source of vitamins depends upon its ingredients. Animal-fat margarines containing a substantial proportion of oleo oil may have some Vitamin-A value. Under a ruling of the Meat Inspection Service animal-fat margarines are not permitted to be fortified with vitamins.

Margarines churned in whole milk, whether made from animal or vegetable fats, have such Vitamin-A value as the milk contributes. Vegetable oils used in margarine manufacture do not contain Vitamins A and D. However, manufacturers of some vegetable margarines fortify their products with vitamin concentrates.

A pound of the fortified margarine provides at least 7,500 International Units of Vitamin A, the amount in a pound of so-called "average" butter. Such margarine also contains some Vitamin D. To find out whether or not a margarine is fortified, read the label.

Obviously, if butter and margarine were the only sources of these vitamins, either butter or the fortified vegetable margarines would be essential in the diet.

Actually, however, no one expects either butter or margarine to meet his day's needs for Vitamins A and D.

Freedom from the ailments which come from deficiencies of these two vitamins cannot be assured whether you eat margarine or butter, or both. Your state of nutrition is determined by your entire diet. The best safeguard is a well-rounded diet.

Almanac Sales Steady

No more than about 150 copies of the 1941 American Family Almanac remain on hand as orders continue coming in and are being filled as received. It is more than likely that those who delay ordering too long are going to be disappointed.

CAUSE AND EFFECT!



If we don't put them to work, we'll take another tailspin